

nové mesto

téma

***Ako viest'
dialóg,
keď to nejde?***

***Nová encyklika pápeža:
Aby sa z bratstva nestal
iba prázdny pojem***

Tvorte s nami dialóg aj v roku 2021

Podpora našich čitateľov znamená investíciu do Nového mesta zajtraška a nasledujúcich rokov. Vďaka vám môžeme posilňovať tvorbu a kvalitu obsahu, pridávať rubriky, vydávať kvalitný časopis a udržať náš web nm.sk otvorený pre všetkých.

malý balík

5 eur

mesačne*

časopis na celý rok

+

30% zľava na knihu
podľa vášho výberu

*5 eur mesačne alebo
60 eur jednorazovo

stredný balík

10 eur

mesačne*

časopis na celý rok

+

knížná novinka 2021
zadarmo

*10 eur mesačne alebo
120 eur jednorazovo

veľký balík

20 eur

a viac mesačne*

časopis na celý rok

+

knížná novinka 2021
zadarmo

darček **in vivo**

*20 eur mesačne alebo
240 eur jednorazovo

Vyberte si z našich balíčkov na www.nm.sk/podpora.

Máte záujem iba o časopis?

Jeho tlač a distribúcia je aktuálne udržateľná pri minimálnej podpore 2 € mesačne alebo 24 € ročne. Príspevok 24 € môžete uhradiť poukázaním platby na č. ú. **SK 35 1100 0000 0029 4906 1968** alebo môžete využiť šekovú poukážku, ktorá bude vložená v časopise 1-2/2021.

Mier nie je o veľkých gestách

Zuzana Hanusová

Prežívame zvláštne obdobie neistoty, keď sa nám akoby všetko otriasalo pod nohami. V každej oblasti života zavládol nepokoj a náš sen o naplnení Ježišovho prania, aby všetci boli jedno, môže vyzerať ako stále viac vzdalujúci sa horizont.

Do tohto času paradoxov prichádza pápež s encyklikou *Fratelli tutti*, ktorá nás vyzýva, aby sme boli bratmi a sestrami.

Encyklika je v podstate zhrnutím siedmich rokov jeho pontifikátu. A ako hovorí Yoannis Lahzi Gaid, katolícky kňaz koptského obradu, bývalý osobný sekretár pápeža Františka, pápež nás encyklikou všetkých pobáda, aby sme opäť objavili podstatu univerzálneho bratstva. V bratstve tkvie „tajomstvo každej ľudskej existencie“, píše pápež vo svojej encyklike *Fratelli tutti*.

Môže vyznievať nelogicky v časoch sociálnej izolácie písať o výzve stať sa viac bratmi a sestrami. No práve rovnaká realita, ktorú prežívame naprieč kontinentmi v rovnakom čase, je príležitosťou uvedomiť si, že všetci sme na jednej lodi.

„Vlastnými rukami sme sa mohli dotýkať svojej krehkosti, no mohli sme zároveň zakúsiť, akí sme zjednotení, ako sa navzájom potrebujeme. Možno povedať, že pandémia nám dala veľkú lekciu, a to, že nikto sa sám nemôže zachrániť,“ hovorí Lahzi Gaid.

Podľa spoluprezidenta Hnutia fokoláre Jesúsa Morána je pápežova encyklika dokonca manifestom nového humanizmu zodpovedajúceho dnešným časom. Mier podľa neho nie je záležitosťou veľkých gest a medzinárodných zmlúv. „Mier je v podstate remeselníckou

prácou, ktorá sa vykonáva deň po dni, od osoby k osobe. Príspevkom Hnutia fokoláre je spiritualita pokoja... Nie je to bratstvo, ktoré sa uzatvára do vlastného etnika, do svojho náboženského presvedčenia. Bratstvo v sebe nesie podnet k univerzálnosti, ktorá je mu vlastná.“ Podľa Jesúsa Morána bratstvo, ktoré nespeje k univerzálnosti, ktoré neprekonáva akékoľvek lokálne bariéry, nie je skutočným bratstvom, nešíri sa tak, ako by malo. Zablokuje sa už v podstatnej hybnej sile svojho rozvoja.

Zrniečka žitého bratstva musíme denne objavovať a pomenúvať. Sú medzi nami ľudia, ktorí robia na konkrétnych projektoch alebo rozvíjajú teórie na akademickú úroveň, ktoré pomáhajú dávať vedeckú bázu pre autentický dialóg. Lektorka Olívia Hurbanová učí ľudí pochopiť princípy ľudského konania a odbúrať veci, ktoré dialógu bránia.

„Keď si uvedomíme, že drvivá väčšina nášho rozhodovania prebieha za scénou, mimo našej vedomej mysle, že nás ovplyvňujú faktory z prostredia, o ktorých nemáme ani potuchy, miera presvedčenia o vlastnej racionalite dramaticky klesá... Nemusí dôjsť k zhode, ale môže dôjsť k pochopeniu. Len musíme k sebe pristupovať s otvorenou myslou a záujmom o druhého človeka, záujmom o jeho perspektívu,“ tvrdí Hurbanová v rozhovore pre nm.sk.

Blíži sa čas adventu a každý z nás môže žiť hoc aj v karanténe pre druhých ľudí. Hoci žijeme v digitálnej dobe, do tohto čísla časopisu sme vložili vianočnú pohľadnicu. Môžete ju poslať človeku, ktorý je v tomto období sám. Mier sa začína malými krokmi...

nové mesto

www.nm.sk

Vydavateľ Vydavateľstvo Nové mesto, s.r.o., Cablkova 10, 821 04 Bratislava, IČO 31 377 424

Šéfredaktorka Zuzana Hanusová **Vedúca vydania časopisu** Mária Valigová **Redakčná rada** Tomáš Angelovič, Ignác Brosch, Sylvia Hamadejová, Christian Heitmann, Tomáš Lencz, Veronika Sýkorová

Technická redaktorka Ľubica Hrmová **Jazyková redaktorka** Mária Majemíková **Preklady a redakčná spolupráca** Štefan Kmeť, Katarína Jančíšinová, Jozefína Brezovská

Grafická úprava a sadzba Zuzana a Jozef Turlíkovci

Foto na obálke Julo Kotus **Tlač** VMV Prešov

november – december 2020. Dvojmesačník, 29. ročník

Objednávky na časopis posielajte na adresu

Nové mesto Redakcia, Tajovského 737/1, 040 01 Košice

E-mail casopis@nm.sk **Telefón** +421 911 445 626

Číslo účtu SK 35 1100 0000 0029 4906 1968

Od 1/2019 je možné podporu realizovať cez darovaciu bránu www.nm.sk/podpora.

Reg. číslo EV 4634/12, ISSN 1339-0708. S cirkevným schválením Arcibiskupského úradu v Trnave dňa 4. apríla 2001, č. 1143/2001

Dátum vydania 20. október 2020

Aurelio Molè

Fratelli tutti je pozvanie pápeža k jednote

Interview s Yoannisom Lahzi Gaidom a jeho komentár k encyklike *Fratelli tutti*. Yoannis Lahzi Gaid je katolícky kňaz koptského obradu, bývalý osobný sekretár pápeža Františka, zástupca Svätej stolice vo Vysokom výbore pre ľudské bratstvo a predseda Združenia Dieťaťa Ježiša v Káhire.

Aké sú podľa vás hlavné novinky encykliky *Fratelli tutti*?

V ôsmich kapitolách encykliky rozdelenej do 287 paragrafov vnímam ako sekundárne hľadanie novínok. Cieľom textu totiž nie je priniesť niečo nové, ale pripomenúť svetu pozvanie k jednote a bratstvu. Potom, čo pápež opísal naše ľudstvo ponorené do mnohých rozdelení, zneužívania, obchodu s ľuďmi, hladu, rôznych foriem poníženia, rasizmu, migrácie, nespravodlivostí, terorizmu, marginalizácie..., ponúka bratstvo ako liek a protijed, ktorý je schopný liečiť najrozličnejšie podoby smrteľného jedu. Encyklika je v podstate zhrnutím siedmich rokov jeho pontifikátu. Pápež nás všetkých pobáda, aby sme opäť objavili podstatu univerzálneho bratstva. V bratstve tkvie „tajomstvo každej ľudskej existencie“, píše pápež vo svojej encyklike *Fratelli tutti*.

Na ktoré pasáže by ste chceli upozorniť?

Podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi je srdcom encykliky a je pozvaním, ktoré pápež adresuje všetkým ľuďom dobrej vôle, či už ide o kresťanov, moslimov, budhistov, hinduistov, agnostikov alebo ľudí bez vierovyznania, aby sa navzájom objavili ako bratia a sestry. *Fratelli tutti* je silným prorockým apelom, odpoveďou na pandémiu rozdelenia, vojny, egoizmu, individualizmu a kultúry smrti. Je to vý-

zva na dialóg medzi náboženstvami a spoločnosťou. Pápež apeluje aj na svet finančníctva, ktorý žije z diktatúry trhu bez etiky; apeluje aj na politikov, na „silné krajiny“, ktoré vysávajú kultúry chudobných krajín (č. 51). Pápež, samozrejme, nežiada sentimentálny či emočný impulz, ale skutočné obrátenie sa k „pravde“, ktorú nemožno oddeliť od „lásky“ (č. 184).

Do akej miery bolo podpísanie dokumentu o ľudskom bratstve v Abú Zabí dôležité pre napísanie encykliky?

Encyklika *Fratelli tutti* trvá na bratstve a priateľstve ako na vysokých duchovných a programových hodnotách. Čo sa týka názvu, pápež sa inšpiroval spismi svätého Františka, ktorý v roku 1221 povzbudzoval bratov, aby si vzali za vzor a nasledovali (...) Dobrého pastiera, ktorý pre záchranu svojich ovečiek podstúpil smrť na kríži. Preto sa Svätý Otec rozhodol podpísať encykliku v Assisi a predstaviť ju svetu 4. októbra na sviatok svätého Františka.

Encyklika je pokračovaním pápežovho smerovania v ústrety k bratstvu, ktoré si vytýčil hneď, ako bol zvolený na Petrov stolec. Podpísanie dokumentu o univerzálnom bratstve je celkom iste jedným z najdôležitejších krokov na tejto ceste.

Nie náhodou je v encyklike dokument citovaný viac ráz a takisto

Foto: AP

Pápež František podpísal encykliku Fratelli tutti.

nie je náhoda, že na prezentáciu encykliky bol pozvaný aj generálny sekretár Vysokého výboru pre ľudské bratstvo. Je to po prvý raz v dejinách, čo moslim predstavi pápežskú encykliku.

Treba si pripomenúť aj skutočnosť, že na tejto ceste výrazne ovplyvnila pápeža aj súčasná pandémia, ktorú prežívame. Vlastnými rukami sme sa mohli dotýkať svojej krehkosti, no mohli sme zároveň zakúsiť, akí sme zjednotení, ako sa navzájom potrebujeme. Možno povedať, že pandémia nám dala veľkú lekciu, a to, že nikto sa sám nemôže zachrániť.

Čo znamená prežívať bratstvo v každodennom živote?

Znamená to premietat' prikázanie milovať Boha a blížneho do života, každý podľa svojich možností; zachytiť pozvanie k bratstvu a zodpovednosti a osvojiť si postoj dobrehého Samaritána. Ak by každý človek pomohol núdznemu, tomu, kto

má problémy, náš svet by sa prežiaril. Ak by si každý z nás vzal za vzor Matku Teréziu z Kalkaty, ktorú pápež nazval „dobrým Samaritánom dnešných čias“, chudoba a utrpenie mnohých by vymizlo.

Podľa toho, čo viete, ako prijal arabský svet túto novú encykliku?

Bola dobre prijatá a docenená a poviem vám aj jedno tajomstvo: encykliku preložila arabská sekcia Štátneho sekretariátu, no po prvý raz v histórii revíziu prekladu urobila jazyková sekcia Univerzity al-Azhar. Ide o konkrétne významné gesto veľkej dôvery. Gesto otvorenosti a bratstva. Ešte pred pár rokmi by sme na niečo také nemohli ani len pomyslieť, no semiačko bratstva odvážne zasiat' v Abú Zabí podpísaním dokumentu bude ďalej rásť a prinesie ďalšie plody spolupráce a mieru.

Zdroj: Città Nuova

Pápež, samozrejme, nežiada sentimentálny či emočný impulz, ale skutočné obrátenie sa k „pravde“, ktorú nemožno oddeliť od „lásky“.

Adriana Masottiová

Fratelli tutti: vdáčnosť Hnutia fokoláre za silný pápežov impulz k bratstvu

Hnutie fokoláre, ktoré vzniklo v Katolíckej cirkvi a dnes je rozšírené po celom svete, ponúka svoj príspevok k uskutočňovaniu sociálnej encykliky pápeža Františka Fratelli tutti. Srdcom spirituality hnutia je jednota ľudskej rodiny.

Rozhovor pre Vatican News poskytol Jesús Morán, španielsky fokolarín, kňaz; spoluprezident hnutia, teológ a filozof, ktorý je v hlbokom súzvuuku s pápežom a je svedectvom aktívneho angažovania sa.

Ako prijalo hnutie pozvanie pápeža k bratstvu?

Pápežovu encykliku sme prijali s veľkou radosťou. Keď si spomenieme na to všetko, čo Chiara Lubichová napísala, čo prežila, keď pomyslíme na jej vášeň pre jednotu sveta, ľudskej rodiny, istotne nájdeme s encyklikou veľký súzvuk a to je pre nás zdrojom nesmiernej radosti. Spája sa s tým však aj veľký pocit zodpovednosti. Encyklika je výzva, aby sme lepšie vnášali do života dedičstvo, ktoré nám Chiara zanechala, a tak sme mohli naplno prijať túto veľkú encykliku a mohli ponúknuť skutočný a hodnotný príspevok. Pre mňa je táto encyklika manifestom nového humanizmu zodpovedajúceho dnešným časom.

Bratstvo nie je abstraktný pojem. Pápež ukazuje cesty, po ktorých treba ísť, aby sme budovali bratstvo. Píše o politike ako o podobe lásky, o ekonómii, ktorá nikoho nevyčleňuje, o kultúre, ktorá prijíma a nebuduje múry. O tom všetkom hovorila aj Chiara. Ako teda môže charisma jednoty prispieť k naplneniu pápežovej túžby?

Myslím si, že encyklika je veľkým podnetom uskutočňovať niektoré Chiarine prorockvá, ktoré sú v procese vývoja, ako naprí-

klad Hnutie za jednotu v politike, Ekonomické hnutie, všetky dialógy, počnúc dialógom v rámci Katolíckej cirkvi cez ekumenický, medzináboženský dialóg, dialóg s neveriacimi až po dialóg so súčasnou kultúrou. Sú to cesty bratstva a treba ich aktualizovať vo svetle komplexnej vízie, ktorú nám ponúkol pápež. Okrem toho môže podľa mňa hnutie prispieť spiritualitou bratstva, teda konkrétnou pedagogikou, ako ju uplatňovať v každodennom živote, aby sa z bratstva nestal iba pojem. Encyklika takto bratstvo nepredstavuje, no mohlo by sa zredukovať na abstraktnú, teoretickú požiadavku. Potrebná je preto spiritualita pretavená do každodenných skutkov ľudí. V tom vidím príspevok hnutia, pretože je to jedna z jeho silných stránok.

V encyklike hovorí pápež František aj o „remeselníkovi mieru“ a píše, že všetci sme takými remeselníkmi, všetci sme zapojení do budovania lepšieho sveta. Pápež používa príklad dobrého Samaritána. Akú skúsenosť má s tým hnutie?

Pápež hovorí čosi veľmi dôležité – mier sa nebuduje veľkými dohodami, alebo lepšie povedané, veľké dohody nie sú definitívnou zárukou mieru. Istotne, dohovory, zmluvy nemôžu chýbať. No mier je

Mier budujú ľudia: keď sa mier dosiahne cez nejakú ľudovú aktivitu, ide o pevný mier.

v podstate remeselníckou prácou, ktorá sa vykonáva deň po dni, od osoby k osobe. Príspevkom Hnutia fokoláre, ako som už spomínal, je spiritualita pokoja. Spomeňme napríklad iniciatívu chlapcov a dievčat z hnutia *Kocka za mier*, ktorá sa robí na mnohých školách vo svete: deti si hodia kocku a v ten deň sa snažia žiť podľa vety, ktorá je napísaná na hodenej strane kocky. Sú to myšlienky, ktoré súvisia s vytváraním vzťahov pokoja, napríklad *Miluj svojho nepriateľa* alebo *Miluj ako prvý* a tak ďalej. Takéto skúsenosti vidíme každý deň vo svojich krajinách, aj tam, kde je vojna. Sám som navštívil Sýriu a videl som, že komunity hnutia budujú mier deň za dňom so všetkými, so susedmi, ktorí azda patria k inému náboženstvu. Deje sa to aj v Libanone či vo Venezuele. Vo všetkých kútoch sveta koná ľud a aj v encyklike pápež František hovorí, že mier vytvára ľud, nie politické, intelektuálne elity, inštitúcie. Nie, mier budujú ľudia: keď sa mier dosiahne cez nejakú ľudovú aktivitu, ide o pevný mier. V mnohých afrických krajinách máme skúsenosť, že takýto mier sa buduje vo vzťahu s osobami rôznych etnických skupín. Pokladám to za veľmi dôležité.

Pri vašich slovách mi prišlo na myseľ: byť bratmi neznamena byť rovnakí alebo byť z tej istej rodiny...

Presne tak. Bratstvo, ktoré pápež prehľbuje najrozličnejším spôsobom, neznamena byť si blízky, ale blízny v zmysle dobrého Samaritána, byť blízny trpiacemu. Bratstvo treba začať budovať s tými, ktorí sú obeťami našej spoločnosti. Nie je to bratstvo, ktoré sa uzatvára do vlastného etnika, do svojho náboženského presvedčenia. Bratstvo v sebe nesie podnet k univerzálnosti, ktorá je mu vlastná. Bratstvo, ktoré nespeje k univerzálnosti, ktoré neprekonáva

akékoľvek lokálne bariéry, nie je skutočným bratstvom, nešíri sa tak, ako by malo. Zablokuje sa už v podstatnej hybnej sile svojho rozvoja. Bratstvo je stále rovnaké: prechádzame od bratstva prežívaného v rodine až k univerzálnemu bratstvu. Preto pápež začal svätým Františkom, pretože František bol univerzálnym bratom všetkých, hoci sa pohyboval len po malom talianskom regióne.

Aký záväzok si na seba berie hnutie vzhľadom na to, čo priniesla encyklika? Prezidentka Hnutia fokoláre Mária Voceová v jednom vyhlásení napísala: „Chceme byť pre pápeža odpoveďou útechy a nádeje.“ Akým spôsobom?

Chceme byť ľuďom, Chiariným ľuďom, ktorý je kúskom, malou časťou Božieho ľudu pripraveného na bratstvo. A bratstvo pokladá za svoj životný program. Je to konkrétne úsilie do každého dňa, záväzok, ktorý neobchádza pôsobenie inštitúcií. Zároveň má rozpútať veľký pohyb premeny a je aj kultúrnym záväzkom. V Loppiane máme Univerzitu Sofia, ktorá sa zameriava na budovanie kultúry jednoty. Tento záväzok si vzali za svoj aj mladí z hnutia, zvlášť cez program aktivít, ktoré nazvali *Dare to care*, teda *Skúsiť sa postarať*. Myslím si, že je to náš konkrétny príspevok, ktorý môžeme ponúknuť pre inkarnáciu tejto encykliky. Vieme, že jadrom encykliky je podobenstvo o milosrdnom Samaritánovi a bratstvo sa rodí, keď sa dokážeme postarať o druhého, najmä o trpiaceho človeka. Chceme byť teda ľuďom, ktorý si z bratstva vo všetkých jeho rozmeroch urobilo svoj program.

Čo je vaším prianím pre encykliku?

Prajem si, aby encykliku prečítalo veľa ľudí, číta sa ľahko. Želám

si, aby ju čítali, prehľbovali sa v nej, aby do tohto z mnohých dôvodov tmavého obdobia dejín ľudstva priniesla trochu nádeje a podnieť nás k skutočným zmenám. Očakávam, že naozaj nastane začiatok živého, praktického, no zároveň aj teoretického nového humanizmu v službe novému ľudstvu.

Zuzana Hanusová

**Na vedenie dialógu
potrebujeme dve
strany, ktoré sú obe
ochotné pripustiť,
že sa môžu mýliť**

Dá sa naučiť hovoriť účinne s niekým, kto má opačný názor ako ja? Tvrdí, že ľudské konanie sa dá ovplyvniť spôsobom, ako podáme druhému informáciu. Viest dialóg sa dá naučiť aj tým, že si uvedomíme, čo všetko z našich vnútorných i vonkajších limitov ho brzdí. Lektorka Olívia Hurbanová vníma dialóg dokonca ako východisko pre dnešnú polarizovanú dobu.

Je autorkou konceptu „Future skills“ – Zručnosti budúCNOSTI. Tento holistický vzdelávací systém sa vyučuje na Ekonomickej univerzite ako akreditovaný predmet a pripravuje budúcich lídrov pre prax. Momentálne pôsobí aj ako lektorka vo večernej škole BRAINERY, kde vedie kurzy komunikačných zručností.

Ako naše správanie ovplyvňuje aktuálne prostredie, v ktorom sa nachádzame?

Ľudia si neuvedomujú, ako zásadne nás podprahovo ovplyvňujú podnety z prostredia, ako napríklad pachy, farby, priestory, slová, iní ľudia, hladina glukózy v našej krvi, a dokonca aj stolička, na ktorej teraz sedíme, aj tá mení moje vnímanie voči vám. Aj to, že držím v ruke napríklad teplú šálku, a nie studenú, zvyšuje moju tendenciu vnímať vás ako priateľskejšiu. Také racionálne bytosti sme. (smiech)

Ľudia si myslia, že majú plnú kontrolu nad svojím konaním, myslením a cítením, a práve na základe poznatkov neurovied vieme, že toto presvedčenie má veľmi ďaleko od pravdy. Ak som zrazu schopný vnímať, čo všetko ohýba a kriví moje vnímanie, zrazu som si sám sebou

menej istý. To nás opäť vedie k tolerancii a znižuje pravdepodobnosť konfliktu.

Preto je potrebné vedieť sa spochybňovať?

Áno. Keď si uvedomíme, že drvivá väčšina nášho rozhodovania prebieha za scénou, mimo našej vedomej mysle, že nás ovplyvňujú faktory z prostredia, o ktorých nemáme ani potuchy, miera presvedčenia o vlastnej racionalite dramaticky klesá.

Ľudia si u nás túto chybovosť a predvídateľnosť vlastného skresleného vnímania a správania zažívajú na vlastnej koži, nemusíme ich o nej presvedčať. Odnášajú si teda vlastnú skúsenosť s tým, akým dramatickým spôsobom nás naše intuície klamú a ako je fajn ich aj spochybňovať. Naša intúícia môže mať aj hrôzostrašné následky a je napríklad aj dôvodom toho, prečo v USA polícia s niekoľkonásobne vyššou pravdepodobnosťou vystrelí na človeka čiernej pleti ako na belocha.

Aké intuície ešte máme?

Například mnoho štúdií ukazuje, že máme sklony byť milší a zaobchádzať lepšie s atraktívnou osobou. Krása a symetria je totiž odmenou pre ľudský mozog. Je to však správne?

Náš mozog si dokonca fyzickú krásu asociuje s vyššou inteligenciou, kompetenciou, dôveryhodnosťou a na základe fyzického zjavu ľuďom mylne pripisuje pozitívne atribúty. Všetko sú to skreslenia, ktoré nemajú vedecký základ a nehovoria nič o našich charakterových vlastnostiach.

Žiaľ, presný opak náš mozog robí voči ľuďom, ktorí tieto atribúty krásy nespĺňajú, a im, naopak, s vyššou pravdepodobnosťou pripisuje tie horšie kvality – nižšiu inteligenciu, dôveryhodnosť, dokonca sú v priemere horšie platení a tento príšerne nespravodlivý stereotyp je posilňo-

vaný médiami, v kinematografii, kde napríklad ľuďom s tvárovými asymetriami, jazvami pripisujeme negatívne atribúty.

Až takí povrchní sme?

Všimnite si, že ak chcú novinári posilniť negatívny obraz politika, často vyberú fotografiu, na ktorej vyzerá nevábne. To je aj dôvod, prečo striga alebo zločinec vyzerá, ako vyzerá. To však podprahovo ovplyvňuje naše vnímanie aj v reálnom živote a posilňuje tento príšerný stereotyp. Zároveň je to aj dôvod, prečo plastická chirurgia zažíva boom.

Viaceré štúdie naznačujú, že učitelia majú vyššiu tendenciu v priemere napríklad venovať viac pozornosti žiakom, ktorých tváre sú symetrické a atraktívne. V dôsledku toho títo žiaci majú vyššiu šancu, že dostanú väčší priestor, majú viac príležitostí vyniknúť, často majú lepšie známky, pomáha im to budovať si vyššie sebavedomie, z čoho môžu ťažiť celý život a, samozrejme, majú lepšie vyhliadky na kariéru. Takto náš mozog funguje, toto je, žiaľ, tiež intuitívne konanie.

Keď však chceme hovoriť o spravodlivej spoločnosti, tak by sme jej mali adresovať aj tento problém. Viditeľný je takmer všade a napriek tomu je taký prehliadaný. Ak tieto implicitné podprahové vplyvy dokážeme vyniesť na svetlo, máme šancu s nimi niečo robiť.

Žijeme v čase polarizácie a veľkej plurality názorov. Prečo môže byť snaha o vzájomne pochopenie cestou pre dnešné časy?

Potrebné je položiť si otázku, prečo je naša spoločnosť v dnešných časoch tak veľmi polarizovaná. Z poznatkov neurovied vieme, že neistota je najneudržateľnejší stav pre ľudský mozog, z ktorého sa za každú cenu snaží dostať. Kam? Do istoty. Preto sa v takomto stave náš mozog prirodzene radikalizuje a uzatvára vo svojich istotách – teda v pravdách,

dogmách, skalopevných presvedčeniach.

Stávame sa zatvorenými systémami, neadaptívnymi, neschopnými sa učiť, neschopnými počúvať sa navzájom. Tendencia rozdeľovať sa na našich a tých cudzích je do nás biologicky votkaná a je to tendencia, ktorá tu s nami ostane, kým budeme ako ľudský druh na tejto zemi.

Ak hovoríme o nejakej skupine takýmto dehumanizujúcim spôsobom, je potrebné si uvedomiť, že prispievame k tomu, že táto skupina bude vnímaná inými ľuďmi ako objekt a vypíname ľuďom voči nej empatiu. Zároveň túto skupinu vplyvom stresu, ktorý v nej spúšťa, ešte viac radikalizujeme.

Pre všetko to, čo poznáme z kresťanstva, ako odpustiť či milovať každého – dokonca i nepriateľa –, ponúkame vedeckú bázu, ktorá nám dáva možnosť pochopiť širšie súvislosti, v ktorých nenávisť nedáva zmysel.

My ako ľudia však rozumom vieme ísť proti svojej biológii...

Kontext neistoty spôsobuje, že pudové hybné sily nášho správania nás nevedú optimálnou cestou, a uvedomenie si týchto hybných síl nám dáva šancu odkloniť evolučné trajektórie pre nás všetkých zdravším smerom. Máme úžasnú schopnosť rozmýšľať o vlastnom rozmýšľaní, nanešťastie ju nie príliš často využívame.

Zároveň je to činnosť nesmierne náročná na energiu a v stave stresu a neistoty je táto schopnosť značne oklieštená. Ak chceme teda využívať tieto úžasné kvality, pre ktoré naša biológia v sebe nesie potenciál, potrebujeme na to vytvoriť vhodné prostredie.

My, žiaľ, žijeme v strese.

Vystresovaná myseľ hľadá obviézne a familiárne riešenia, skrátka istotu, konzervuje nás v našich presvedčeniach. Naopak, zrelaxova-

ná, exploratívna myseľ dokáže vidieť veci v širších súvislostiach, pripustiť, že sa môže myliť, hľadať nové riešenia, učiť sa. Toto nie je psychológia, toto je biológia, a ak pôjdeme proti nej, nemáme šancu uspieť.

Zároveň tendencia rozdeľovať sa na MY a ONI je síce biologická, ale to, čo budeme vnímať ako MY, a to, čo budeme vnímať ako ONI, je veľmi dynamická kategória, ktorá sa mení v závislosti od kontextu. Môžeme byť my ako susedia a oni ako protihráči v rôznych tímoch.

*Stávame sa
zatvorenými
systémami,
neadaptívnymi,
neschopnými sa
učiť, neschopnými
počúvať sa.*

Ako by sme iným podaním informácií vedeli zmeniť toto rozdeľovanie?

V Británii sa robila zaujímavá štúdia z prostredia futbalových fanúšikov. Zobrali fanúšikov futbalového tímu a riešili s nimi príslušnosť k ich tímu. Potom ich pustili von a tam videli bežca, ktorý utekal a spadol. Keď mal na sebe dres ich tímu, tak mu pomohlo 70 % ľudí, keď mal dres opozičného tímu, tak mu pomohlo 20 % ľudí, a keď mal biely neutrálny dres, tak mu pomohlo 30 % ľudí. Teda príslušnosť k skupine dramaticky okliešťovala ochotu človeka pomôcť.

Autori štúdie teda skúsili účastníkom vytvoriť iný rámec uvažovania a namiesto debaty o príslušnosti k ich tímu sa s nimi rozprávali o fut-

bale ako fenoméne, zrazu nehovorili o tíme, ale o väčšej skupine ľudí, ktorých spája láska k futbalu, a dali ich do rovnakej situácie ešte raz.

Výsledok bol prekvapivý, len jednoduchým prerámcovaním a zväčšením kategórie ONI na nielen príslušníkov môjho tímu, ale na futbalistov ako skupinu, boli zrazu účastníci v tejto štúdii ochotní s rovnakou mierou pomôcť aj bežcovi s tričkom opozičného tímu. Len jazykom sme dokázali ľuďom zväčšiť ich empatický kruh a zapnúť im v mozgu empatiu aj voči skupine, ktorú som predtým vnímal ako „ONI“.

Napríklad rozdelenie na konzervatívcov a liberálov je v poriadku?

Jasné, to je v poriadku, pokiaľ nebudeme očierňovať, že to sú tí tmári a to sú tí neznabohovia. Ak nebudeme dávať zhubné nálepky, tak je to úplne OK. Hádám si nemyslíme, že je možné, aby sme na tomto svete mali homogénnu skupinu ľudí, ktorá bude všetko vidieť rovnako.

Áno, ľudia odjakživa mali iné pohľady, perspektívy, inú výchovu, iné životné skúsenosti, inú genetickú výbavu. Prirodzené teda je, že aj na svet budú nazeráť z iných uhlov a prirodzene sa budú hlásiť k iným skupinám. To, čo je problematické, je to zhubné dehumanizujúce nálepkovanie.

Ako rešpektovať názor niekoho, kto sa živí správami z dezinformačných médií a žije v strachu pred všetkým, čo prináša dnešná doba?

Otázka rešpektu je sekundárnou otázkou, pýtajme sa, prečo tento človek vyhľadáva takéto zdroje. Táto otázka odhalí viac. Opäť jednoduché odpovede na zložité otázky, ktoré konšpiračné médiá poskytujú, sú cestou z neistoty do istoty. O to sa náš mozog neustále usiluje. Ľudia, ktorí prežívajú neistotu a ohrozenie v rôznych doménach svojho života, nemajú materiálne istoty, cítia sa

v súčasnej dobe irelevantní, žijú v strachu, často čiahaajú po takýchto barličkách, ktoré im dajú rýchlu odpoveď hneď tu a teraz.

Dialóg s takými ľuďmi spočíva v tom, aby sme si uvedomili tieto súvislosti, kontext, v ktorom sa nachádzajú, a nevyjadrovali sa o nich hanlivo. Opäť len pochopením zložitejšej kauzality si nevytváram apriori bariéru, ale naopak, prehľbujem v sebe ochotu načúvať a porozumieť.

Nemôže to byť aj zodpovednosť mainstreamových médií, ktoré neponúkajú pestrosť názorov, kópú angažovane za svoj „tím“ a tým strácajú dôveryhodnosť?

Určite. Na vedenie dialógu potrebujeme dve strany, ktoré sú obe ochotné pripustiť, že sa môžu myliť. No my dnes vidíme ľudí, ktorí si myslia, že sú v dialógu, a pritom sú v jednosmernom monológu, kde je každý presvedčený, že vlastní pravdu.

Do rozhovoru vstupujú s ultimátnou pravdou a tam neexistuje dialóg. Dva rigidné systémy sa stretávajú a nikto nepripustí, že sa v niečom môže myliť. Ak nepripustia, že sa idú spoločne posúvať bližšie k niečomu objektívnemu, samozrejme, na základe dôkazov, tak s tým nedokážeme nič urobiť. Uzatvorený systém je systém, ktorý sa neučí, a my dnes vidíme spolu komunikovať uzatvorené systémy.

Dnes máme rozdelené rodiny na základe príslušnosti k nejakému spoločenskému tábora. Ako viesť dialóg s rodinnými príslušníkmi, ktorí sa živia len dezinformačnými zdrojmi alebo čítajú len médiá zo svojho spoločenského tábora, teda nemajú úplné informácie?

Väčšinou sa snažíme druhých dostať logickou argumentáciou z nároku, do ktorého sa oni nedostali logickou úvahou. Radím hľadať emocionálne dôvody, hlbšie dôvody, prečo ten druhý siaha po tomto druhu informácií. Nemá zmysel pretláčať

svoj názor a zasypať človeka faktami a dátami, nesnažme sa to zvrátiť logikou. Nebude to fungovať.

Mám osobnú skúsenosť, pred rokom a pol som často chodila taxikom s jedným taxikárom, ktorý bol pravicový extrémista a pri každej ceste mal fašistické reči. Vedela som, že keď budem doňho hustiť, že nemá pravdu, nemá dost informácií, tak by sme sa nedopracovali k ničomu. Raz sme ostali pred mojím domom v aute asi tri hodiny a rozprávali sme sa.

Ja som nerobila nič iné, ako to, že som tomuto taxikárovi kládla otázky, ako, prečo, povedz mi o tom viac... Chcela som pochopiť jeho perspektívu, bola som úprimne zvedavá. Mňa naozaj zaujímalo, z čoho pramenia jeho názory, ako k nim dospel. A on zrazu v istých momentoch nevedel na moje otázky odpovedať, zasekol sa. Nehovorím, že on svoj názor zmenil, ale minimálne mal chrobáka v hlave, donútilo ho to sa nad vecami inak zamyslieť. A tento moment nastal aj u mňa, zároveň som bola o jednu zaujímavú životnú skúsenosť a perspektívu bohatšia. Keď chceme hľadať riešenia na takéto zložité problémy, potrebujeme vidieť tie myšlienky za myšlienkou, pochopiť hlbšie motivácie, ktoré ľudí do ich presvedčení dostali.

Pochopením zložitejšej kauzality si nevytváram apriori bariéru, ale naopak, prehľbujem v sebe ochotu načúvať a porozumieť.

Ako viesť dialóg s človekom, ktorý má aj dobré informácie, ale má úplne iné názory ako ja?

Dôležité je uvedomiť si, že je to v poriadku, keď má niekto iný alebo opačný názor ako ja. Čo sa chce na svete zliať do jednej masy, ktorá bude vidieť svet rovnako? To je surreálne a nie je to ani žiaduce. Dôležité je naučiť sa chápať inú perspektívu a hľadať znaky, ktoré nás spájajú, hľadať prieniky. Nejsť do rozhovoru s ultimátnou pravdou, tak sa dokážeme posunúť. Začína to však tým, že mi na tom človeku záleží, to je asi najdôležitejšia ingrediencia.

Pri témach, ako sú napríklad potraty, má každý svoju pravdu, každý vychádza zo svojho kultúrneho rámca, kde konzervatívci a liberáli budú mať asi vždy iné názory a motivácie. Ako sa vedieť počúvať, keď to zasahuje hodnotovo etické nastavenie ľudí a pre mnohých je nemenné?

V takejto téme môžem mať aj naďalej jasno, napriek tomu ma môže zaujímať opačná perspektíva. Veľká vec je už snaha porozumieť. Rešpektovanie je floskula, všetci sa rešpektujeme a pritom nikto nikoho nerešpektuje. Nemusí dôjsť k zhode, ale môže dôjsť k pochopeniu. Len musíme k sebe pristupovať s otvorenou myslou a záujmom o druhého človeka, záujmom o jeho perspektívu.

Čo má byť výsledok takehoto dialógu?

Vytváranie kultúry, kde sa dokážeme počúvať a chápať zložitost tém. Zažiť ten pocit, že moja perspektíva je pre niekoho dôležitá, že som vypočutý, akceptovaný, a v rovnakej miere to poskytnúť druhej strane. Kultúra, kde sa dokážeme vzájomne učiť, kultúra, kde dokážeme fungovať ako otvorené systémy.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

EVERYBODY
VS
RACISM

Christian Heitmann

Aj boj proti rasizmu je pro-life témou

Claude Blanc je šéfom vydavateľstva New City Press (obdobia vydavateľstva Nové mesto) v USA. Je rodeným Francúzom, v Amerike však žije už štyridsaťštyri rokov. Rozprávali sme sa o rasizme v Spojených štátoch, rastúcej sile Katolíckej cirkvi v Amerike a o tamojšej spoločenskej polarizácii.

Na začiatok, ako ste ako Európan prišli do Spojených štátov?

Pred mnohými rokmi som sa prišiel starať o New City Press, vydavateľstvo Hnutia fokoláre v Severnej Amerike. Robil som to asi sedem rokov, potom som odišiel a našiel si inú prácu, spočiatku v publikovaní. Noviny, knihy a neskôr som išiel do tlače. Keď pred niekoľkými rokmi New City Press hľadalo nového vydavateľa, oslovili ma a nakoniec som tú pozíciu dostal. Je to zavŕšený kruh, po mnohých rokoch som sa vrátil späť na miesto, kde som začínal. Medzitým som sa oženil, mám štyri dcéry, rozptýlené po celom svete.

Takže vaša rodina žije v Spojených štátoch?

Moja matka žila vo Francúzsku, ale zomrela. Moja žena a väčšina mojich detí žije v USA, najstaršia dcéra žije v Londýne.

Ako dlho ste v USA?

Prišiel som v roku bicentenniaľu (1976), bol som francúzskym darčekom na dvojté výročie nezávislosti (smiech).

Z európskeho hľadiska sú Spojené štáty dosť zvláštne, pretože

v niektorých aspektoch sú veľmi podobné Európe, ale v niektorých sú skutočne odlišné.

Máme veľmi málo spoločného. Sú to dva veľmi odlišné svety s dvoma veľmi odlišnými kultúrami. Aj keď prví prisťahovalci pochádzali z Európy, kultúra, ktorú tu vytvorili, bola z rôznych dôvodov úplne iná. Korene americkej kultúry sa nachádzajú v protestantizme, ale v priebehu rokov sa do hry dostali mnohé ďalšie prvky. USA sa často označujú ako taviaci kotol. To tavenie však nie je veľmi dobré. Sme veľmi polarizovaní podľa etnických, politických a sociálno-ekonomických línií.

Zloženie obyvateľstva sa dramaticky zmenilo a vytvorilo sa nové napätie a nové povedomie.

Rasové napätie nie je ničím novým a nanešťastie je hlboko inštitucionalizované na mnohých úrovniach spoločnosti: súdnictvo, bývanie, zamestnanosť atď. Je tu však nová nádej v mládeži. Zdá sa, že existuje nové povedomie, ktoré tu predtým nebolo.

No bude to mať teraz dlhodobý účinok? Zaujímavé je, koľko mladých bielych ľudí je hlboko zasiahnutých tým, čo sa tu stalo za posledné obdobie.

Keď vidím svoje dcéry, všetky sú mileniálmi, zapájajú sa, a je zrejmé, že rasová kríza sa nevyrieši, kým nebude v bielej populácii v USA veľmi jasné vedomie, že sú príjemcami bielych privilégií a čierna populácia bola utláčaná.

Diskusia o tom, či existuje „biele privilegium“, je dosť horúca. Aký je váš postoj, je biele privilegium niečo skutočné?

Neexistuje žiadna diskusia. Ak sa len pozriete na fakty, máte biele privilegium. Nikdy som nemusel varovať moje deti, aby boli opatrné, keď idú na ulicu, aby sa vyhýbali policajtom, aby sa báli o vlastnú bezpečnosť. Nikdy som

nebol zatknutý na ulici za to, kým som. Toto sú skutočnosti, s ktorými sú Afroameričania po celý život konfrontovaní. Ak ste mali v Amerike akýkoľvek kontakt s Afroameričanmi, viete, že ako biely Američan som príjemcom bielych privilégií. Štruktúry umožňujú bielemu človeku oveľa ľahšie uspieť, najmä bielemu mužovi.

To je ďalšia otázka, či skutočne existujú nespravodlivosti založené na zákonoch, alebo či máme len nerovnosť na základe rôznych rozhodnutí ľudí.

Áno. Hovorme však o policajnej brutalite. Polícia v Amerike je väčšinou miestna polícia. Policajné sily absolvujú v policajnej akadémii výcvik, zásady rešpektovania spoločnosti, obrany a všetkých týchto vecí. V praxi sa však, žiaľ, opäť mení z komunity na komunitu, ale na mnohých miestach zneužívanie neustále rastie.

Mnoho mladých mužov vyštudovalo strednú školu a nevie, čo so sebou robiť. Sú v rozpakoch. Preto sa pripojili k policajným silám. Máte malé deti bez cieľa v živote a dáte im uniformu a pištoľ. Teraz majú pocit moci bez dostatočnej zrelosti, aby prevzali svoju úlohu v spoločnosti. Neznamená to, že by policajné útvary mali problémy, ale policajná brutalita, najmä voči menšinám, je vážnym problémom.

Na to, aby sme boli pro-life, nestačí byť iba proti potratom.

Polarizácia rastie v rôznych spoločnostiach a rôznych krajinách, nielen v USA. Myslíte si, že systém dvoch strán, ktorý USA majú, je zastaraný? Zdá sa, že Amerika nie je schopná zvládnuť súčasnú polarizáciu, je teda systém dvoch strán prekonaný?

Systém dvoch strán existuje v Amerike už dosť dlho a všetky pokusy vytvoriť niečo iné zlyhali. Nemyslím si, že je to skutočne nevyhnutný problém, podľa mňa je dôležité uznať, že z kresťanského hľadiska demokrati ani republikáni nepredstavujú hodnoty evanjelia a hodnoty kresťanskej etiky a morálky. Obe strany majú časť, ale ani jedna nemá všetko. Z kresťanského hľadiska je to veľmi dôležité vedieť. Kľúčom je rozvíjať kultúru jednoty a dialógu.

Demokrati sa dnes vyvíjajú ako strana, ktorá je v mnohých veciach v rozpore s kresťanskými alebo katolíckymi hodnotami, napríklad v postoji k potratom. Aký je názor katolíckych voličov v USA a prečo sa zdá, že katolíci stále skôr hlasujú za demokratov a nie za republikánov?

To nie je celkom tak. Určite existuje veľmi veľká časť katolíckeho obyvateľstva, ktorá volí republikánov, a preto je Cirkev veľmi polarizovaná. Konferencia biskupov USA však, žiaľ, nebola vždy jednoznačná. Pokiaľ ide o kresťanskú etiku a sociálnu spravodlivosť, zdá sa, že pre mnohých to je najmä otázka potratov. A to definitívne ovplyvnilo volebné správanie mnohých katolíkov. Myslím si, že teraz je tu nová realita, na to, aby sme boli pro-life, nestačí byť iba proti potratom. Človek musí prijať celú sociálnu náuku Katolíckej cirkvi: rešpektovanie dôstojnosti ľudskej osoby od lona po hrob. To zahŕňa potraty, ale aj sociálnu spravodlivosť, zdravotnú starostlivosť, súdny systém, starostlivosť o starších ľudí, trest smrti, vojnu a mier.

Sociálna náuka Katolíckej cirkvi je celok a treba sa naň pozeráť z holistického hľadiska. Je rasizmus pro-life? Rozhodne nie. Arcibiskup Gregory v nedávnom webinári, na ktorom som sa zúčastnil, bol v tomto veľmi jasný. Otázka rasizmu je pro-life téma.

Je ochrana životného prostredia pro-life otázka alebo nie? Samozrejme, nemôžeme prežiť, ak nemáme planétu. Byť pro-life a rešpektovať život vo všetkých jeho prejavoch je nevyhnutné pre kresťanské poslanstvo a katolícke učenie, ale nebolo to vždy prezentované v jeho celistvosti a tiež v jeho vzájomnom prepojení. Všetky tieto náuky sú navzájom prepojené a nemôžete z nich vziať jedno, pretože inak zo všetkého robíte výsmech z katolíckeho učenia.

Myslíte si, že tento odlišný prístup k politike a rozkol v Spojených štátoch je niečo, o čom by Cirkev mala viac hovoriť? Mala by Cirkev zaujímať postoj k určitým politickým otázkam?

Áno, malo by to tak byť. Niektorí ľudia hovoria, že Cirkev by mala zostať mimo politiky, ale Cirkev nezostáva mimo politiky, vždy bola zapojená. Byť mimo politiky je tiež politické, však?

Znova sa pozeráme na Biskupskú konferenciu USA alebo sa pozeráme na jednotlivých biskupov? Zloženie Biskupskej konferencie USA sa od nástupu pápeža Františka zmenilo a mení sa. Deje sa nejaký druh zmeny, pomalý posun. Možno väčšie povedomie o celistvosti kresťanského učenia.

Nedávno mi niekto položil otázku: Ako často ste počuli homíliu na tému rasizmu? Nikto si nič také nepamätal. Rasizmus je však hriech a posledný komentár pápeža Františka o situácii v Severnej Amerike veľmi jasne hovoril o hriechu rasizmu. Ak je teda rasizmus hriechom, prečo ho neodsudzuje-

me? Prečo sa zameriavame výlučne na rôzne otázky, ale nie na túto otázku? Je sociálna nerovnosť a nespravodlivosť hriechom? Nevieam, ale je to určite niečo, o čom v Cirkvi veľa nepočujete.

Pápež František sa k sociálnym otázkam vyjadruje dosť často.

Je to tak, ale v Severnej Amerike ten hlas príliš nepočujeme.

Pokiaľ ide o americké prezident-ské voľby v novembri, má Donald Trump šancu vyhrať?

Viete, v hre je toľko rôznych síl. Do akej miery budú voľby čisté? Zapoja sa do volieb aj vonkajšie sily?

Takže hovoríte o otázke zasahovania Ruska do volieb?

Možno áno, ale nielen. Existuje však aj mnoho ďalších síl, lobistov. Otázkou sú peniaze. Chcem tým povedať, že uskutočnenie akejkoľvek politickej kampane v USA stojí veľa peňazí, potrebujete ľudí s hlbokými vreckami, ktorí vás budú podporovať. Komu sa na konci zodpovedáte? Ste zodpovední voči svojim darcom alebo zodpovedáte ľuďom, ktorých údajne zastupujete?

To je obrovská otázka, a preto existuje niekoľko návrhov na reformu financovania politických kampaní v USA. Doteraz nikdy neuspeli. Je to neustále úsilie. Kampane by mali byť financované z verejných zdrojov, daňovými poplatníkmi, pretože to je v ich záujme. Namiesto toho sú financované súkromnými záujemcami, záujmom spoločnosti alebo akýmkoľvek iným záujmom. Financovanie kampaní je v Severnej Amerike obrovským problémom a má veľa spoločného so zodpovednosťou. Ste zodpovedný tomu, kto podpisuje šek. A v našom prípade sú to lobistické skupiny.

Myslíte si, že ak by sa budúcim prezidentom nestal Donald

Claude Blanc

Trump, a mohol by to byť Joe Biden, veci by sa mohli vrátiť do obdobia pred Trumpom?

Myslím, že smerujeme do úplne iného sveta, a to má veľa spoločného s touto pandémiou. Pandémia mala veľký vplyv na svet, ktorý si zatiaľ nevieme predstaviť.

Trump odstránil mnoho nariadení o ochrane životného prostredia a množstvo iných regulácií. To všetko sa dá zvrátiť. Myslím si však, že každý, kto v budúcnosti príde do administratívy, bude čeliť dramaticky odlišnému svetu. A Spojené štáty sa tiež dramaticky líšia, v pandémie sme stratili vyše stoosemdesiat tisíc ľudí a pandémia sa pritom ešte neskončila.

Niektorí ľudia to stále popierajú, ale postupne sa ukáže, že nás táto realita ovplyvňuje. Takže nás prinúti prehodnotiť zásady, podľa ktorých sme žili, a dúfajme, že k lepšiemu.

Existuje veľa obáv, že nedostatok by mohol viesť k radikalizácii a ku konfliktom na celom svete, ale aj k nepriateľskejšiemu prístupu k prisťahovalcom. Je ten strach oprávnený?

Myslím, že strach nikdy nie je dobrým motivátorom. Áno, je to možnosť, ale to nie je nič, čo by som chcel podporovať. Bát sa nevyrieši tento problém. Dôležité je uvedomovať si riziko ešte väčšej katastrofy, možno ešte nie sme na konci tohto cyklu bolesti. No ja mám nádej. Keď sa obzriem späť, vidím svojich starých rodičov, prešli dvoma svetovými vojnami aj svetovou hospodárskou krízou. Od začiatku do polovice storočia to bolo peklo na zemi, v ktorom títo ľudia žili. Odvtedy sa nám darí oveľa lepšie. Pandémia je prvá globálna kríza, ktorú som zažil. Nie že by tam nebolo veľa regionálnych kríz a konfliktov na rôznych miestach, ale nič tohto rozmeru.

Takže v budúcnosti je veľa nádeje?

Myslím, že áno. Krivka nie je priama, ale zlepšujeme sa. Moja viera mi to hovorí. Verím, že Boh má projekt pre ľudstvo, ktorý je väčší, ako si vieme predstaviť. Snažím sa na tom podieľať a podieľať sa na svojej malej časti sveta.

Často som myslel na ľudí, ako bola napríklad Edita Steinová, kar-

Rasizmus je však hriech a posledný komentár pápeža Františka o situácii v Severnej Amerike veľmi jasne hovoril o hriechu rasizmu.

melitánka, ktorá zahynula v koncentračnom tábore. Bola neuveriteľne optimistická. Bola naplnená nádejou, aj keď v tábore nakoniec zomrela. No v mnohých ohľadoch sa jej nádej potvrdila, pretože vojna sa nakoniec skončila.

Myslím si, že z dlhodobého hľadiska sa všetko nakoniec zlepší, ale cesta je bolestivá. V Pavlovom *Liste Rimanom* (12, 12) sa hovorí: „V nádeji sa radujte, v súžení buďte trpezliví, v modlitbe vytrvalí.“ Radujte sa v nádeji, radujte sa z niečoho, čo nevlastníte, ale radujte sa. Vydržať v trápení, to je súčasná situácia. A vytrvať v modlitbe. Čo je modlitba? Modlitba je v spojení s Bohom. Kde teda nájdem spojenie s Bohom? Spojenie s Bohom nájdem v súčasnosti, pretože Boh je iba v súčasnosti. Vnímať modlitbu znamená úplne sa zakoreniť v súčasnom okamihu, prijať súčasný stav taký, aký je, úplne prijať. Pretože tam nájdem Boha, ktorý je zakorenený v tejto chvíli.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk. Rozhovor vznikol v čase, keď ešte neboli známe výsledky prezidentských volieb v USA.

Chiara Lubichová

Vianoce

Blíži sa láskavá poézia Vianoc. Stromčeky, farebné sviečky, zasnežená krajina, jasličky, vzájomné blahoželania, úľava na duši, polnočná svätá omša...

Ale kto je ten Ježiš, ktorý dokáže rozozvučať struny všetkých srdc a ktorý v tú noc prinúti pokľaknúť aj ľudí, čo vo svojom živote o jeho čare ani veľa nevedia?

Kto je to nemluvniatko, čo dnes k sebe, tak ako kedysi, povoláva kráľov i pastierov a má moc nad anjelmi i hviezdami?

Čím sú Vianoce pre mňa

Vianoce, sviatky narodenia Krista, sú pre mňa odpoveďou Boha a Cirkvi na potrebu duše, aby som každoročným spomínaním na tú povznášajúcu, nesmiernu, jednoduchú i nedozernú udalosť pocítila, že Boh ma miluje.

Boh, tak ako na všetkých, pohliadol aj na mňa. Len vďaka tomu môžem vo svojom živote uskutočňovať aj tie najvyššie ciele. On sa stal človekom, aby mi odovzdal zákony života, ktoré sú svetlom pre bezpečné napredovanie po mojej ceste k spoločnému cieľu.

Vianoce nie sú len obyčajným výročím, aj keď významným. Pre mňa sú impulzom obnovovať Kristovu prítomnosť v spoločnosti, v ktorej žijem. A on je tam, kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v jeho mene (porov. Mt 18, 20): *akoby to boli každodenné duchovné Vianoce* – v bytoch, fabrikách, v školách, verejných priestranstvách...

Vianočné dni mi tiež otvárajú srdce pre celý svet. Teplo jasličiek presahuje hranice kresťanského sveta a preniká všade, a tak potvrdzuje, že toto Dieťa sa narodilo pre všetkých. Veď jeho zámerom je, aby naozaj všetci boli jedno (porov. Jn 17, 21).

Každé Vianoce si kladiem otázku, koľko ich mám ešte pred sebou?

Odpoveď nepoznám a to mi pomáha žiť každý rok, akoby bol po-

sledným. Žijem s vedomejším očakávaním svojho dňa zrodenia – *dies natalis*, dňa, ktorý bude počiatkom života, čo sa nekončí.

Rodina

Vianoce sú sviatkom rodiny.

Ale kde sa zrodila rodina, tá najdôležitejšia rodina, ak nie v betlehemskej jaskyni? Vznikla práve tam narodením Dieťaťa. Práve tam v srdciach Márie a Jozefa sa prvýkrát rozhořela láska k tretiemu členovi – k Bohu, ktorý sa stal dieťaťom.

Rodina: slovo vyjadrujúce nesmierny význam, bohatý, hlboký, vznešený a prostý, no hlavne skutočný.

Rodina buď je, alebo nie je.

V rodine vládne porozumenie, istota, uvoľnenie, jednota, vzájomná láska a pokoj, ktorým naplňa všetkých svojich členov, celé ich bytie.

Bola by som rada, keby tieto Vianoce zanechali v našich dušiach práve slovo *rodina*.

Rodina, ktorej členovia majú nadprirodzený pohľad, sa stáva skutočnou rodinou; v nej nikto nemá srdce z kameňa, ale z mäsa a krvi, tak ako Ježiš, Mária a Jozef.

Sú medzi vami takí, čo trpia v duchovných skúškach? Usilujte sa im porozumieť ešte viac: tak ako matka, osviette ich slovom a príkladom. Nedovoľte, aby v ich okolí chýbalo teplo rodiny, len ho ešte znásobujte.

*Koho to vlastne
oslavujeme?
Naše deti?
Seba samých?
Koho vlastne?*

Sú medzi vami takí, čo trpia fyzicky? Nech sú oni vašimi vyvolenými. Trpte s nimi. Snažte sa do hĺbky spolicítiť s ich bolesťami.

Sú medzi vami takí, čo umierajú? Predstavte si seba na ich mieste a čiňte im to, čo by ste si priali, aby druhí robili až do poslednej chvíle vám.

Je medzi vami niekto, kto je šťastný zo svojho úspechu? Tešte sa s ním, aby nezostal zatrpknutý a uzavretý. Jeho radosť nech je radosťou všetkých.

Je medzi vami niekto, kto odchádza? Nenechajte ho odísť, kým mu srdce neprekypuje jediným odkazom: pocitom rodiny, ktorý ho bude sprevádzať.

Ak chcete prinášať Kristov ideál, najlepšie, čo môžete spraviť, je vytvárať ducha rodiny – diskkrétne, jemne, no s rozhodnosťou. Takýto duch je pokorný, nenadáva sa a je pravou a úplnou láskou.

Ak by som teda mala od vás odísť, mojím odkazom pre vás by bolo len to, aby vám Ježiš vo mne neustále opakoval: „Milujte sa navzájom... aby všetci boli jedno.“

Sviatok pre všetkých

Počas Vianoc zaplaví domovy príjemné vnútorné teplo aj v krajinách s najstudenšou zimou.

Vo vzduchu cítiť niečo špecifické, atmosféru očakávaného príchodu. Nie všetci o tom hovoria, no všetci to cítia. Aj tí, čo neveria v Boha, sa vynájdu s nejakým príbehom či postavičkou, len aby si zdôvodnili, že cítia potrebu tešiť sa a radovať.

Ulice, domy aj obchody sú celé týždne vyzdobené a prežiarené svetlami.

Srdcia ľudí sa stávajú lepšími; svedčia o tom aj darčeky, ktorými sa obdarúvajú.

Je to pekný zvyk.

Kto by si vedel predstaviť rok bez Vianoc?

Predsa však cítime, že dnes medzi ľuďmi čosi chýba... aj na Vianoce.

Všetka táto vonkajšia snaha – výzdoba, vinše, slávnostné večere – nie je vyvážená hlbšou úvahou o podstate Vianoc. Koho to vlastne oslavujeme? Naše deti? Seba samých? Koho vlastne?

Nie je azda ten svetom odmietaný, mnohými zabudnutý a zanedbávaný Ježiš jedinou ústrednou postavou tohto veľkého sviatku?

Áno, ide o neho.

My chceme pred všetkým ostatným vyzdvihnúť a uprednostniť práve Ježiša a kontemplovať jeho osobu. Aby zvuk jeho mena prekrýval všetky spevy a aby jeho svetlo zažiarilo jasnejšie než všetky iné svetlá.

Ježiš, Emanuel, Boh s nami – to je zmysel Vianoc!

Áno, lebo Syn Boží, čistý duch, pred dvetisíc rokmi vzal na seba ľudské telo a narodil sa medzi nás ako dieťa, tak ako sa rodia všetky deti.

A to všetko preto, aby mal účasť na našom živote, aby rástol a pracoval ako my, aby založil Cirkev, aby zomrel za našu spásu a aby nás po tomto živote voviedol do života, kam sa on už vrátil svojím nanebovstúpením.

Vianoce hovoria o láske Boha k nám.

Dieťa Ježiš je najvznešenejší dar, aký kedy alebo pripravilo zemi, nepatrnej planétke, stratenej v nekonečnom kozme. Ona je len jednou z miliárd hviezd, avšak vyvolanou; stať sa príbytkom Boha, ktorý sa stal človekom.

Vianoce kričia, že Boh nás miluje, že Boh je Láska.

A nie sme autentickými kresťanmi, ak nedáme Vianociam ich pravý význam. Z prekrásneho, očarujúceho tajomstva – aj napriek pozlátke, akou je obklopené – treba načierať pravdu, ktorú toto tajomstvo prináša.

Budme ozvenou anjelov zvestujúcich Kristovo narodenie a nepremárnime žiadnu príležitosť pripomínať bratom, priateľom, kolegom i svetu, že na Zem zostúpila Láska kvôli každému z nás, že na Vianoce sa nikto nesmie cítiť sám, opustený, nešťastný.

Ježiš neprišiel len pre bielych alebo čiernych, len pre Európanov či ostatné národy. Boh sa stal človekom kvôli celému ľudstvu, kvôli každému z nás.

Vianoce sú teda sviatkom, radosťou, vyslobodením a pokojom pre všetkých.

Uvedené úryvky sú z knihy Vianoce. Knihu zašleme ako darček ku každej decembrovej objednávke na www.obchod.nm.sk.

Milí čitatelia,

prajeme vám požehnané a pokojné prežitie Vianoc a mnohorakosť darov Ducha Svätého do budúceho roka.

Ďakujeme za podporu a veríme, že vám budeme môcť prinášať hodnotný obsah aj budúci rok!

vaša redakcia

„Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.“ (Mt 4, 5)

Kto vo svojom živote neplakal? Kto nikdy nestretol ľudí v záplave slz plných bolesti? Dnes nám komunikačné prostriedky prinášajú zábery z celého sveta priamo domov, a tak stojíme dokonca pred nebezpečenstvom, že si na to všetko zvykne-
me a naše srdce sa obrní proti lavíne bolesti, ktorá by nás mohla strhnúť.

Aj Ježiš plakal¹ a vnímal plač svojho ľudu v područí cudzej okupácie. Utekalo sa k nemu množstvo chorých, chudobných, vdov, sirôt, opovrhovaných a hriechnikov, lebo chceli počuť jeho oblažujúce slová a byť uzdravení na tele aj na duši.

V *Evanjeliu podľa Matúša* je Ježiš Mesiášom, ktorý plní Izraelu Božie prisľúbenia, a preto ohlasuje:

„Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.“

Ježiš neprehliada naše súženie a sám osobne sa podujíma vyliečiť naše srdce z egoistického chladu, vyplniť našu osamotenosť a podporovať naše skutky.

Chiara Lubichová nám k tomuto citátu z evanjelia povedala: „[...] Ježiš týmito svojimi slovami nechce priviesť toho, kto je nešťastný, k obyčajnej odovzdanosti s prisľúbením budúcej odmeny. On myslí aj na prítomnosť. Jeho kráľovstvo je už skutočne tu, aj keď nie v plnosti. Prítomné je v Ježišovi, ktorý vstal z mŕtvych po smrti pretrpenej v tom najväčšom súžení, a tým zvíťazil nad smrťou. A je prítomný aj v nás, v našich kresťanských srdciach: Boh je v nás. Trojica si v nás

spravila svoj príbytok. A teda blahoslavenstvo, ktoré ohlasoval Ježiš, sa môže realizovať už odteraz. [...] Trápenia môžu zostať, ale je tu nová životná sila, ktorá nám pomáha prechádzať životnými skúškami a pomáhať druhým s ich ťažkosťami, aby ich prekonávali tak ako on, keď ich vnímal a prijímal ako prostriedok spásy.“²

„Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.“

V Ježišovej škole sa môžeme naučiť byť jeden pre druhého svedkami a nástrojmi jemnej a tvorivej Otcovej lásky. Práve zrod nového sveta od koreňov ozdraví ľudské spolužitie a pritiahne Božiu prítomnosť medzi ľuďmi a ona je nevyčerpateľným žriedlom útechy, čo osuší každú slzu.

Lena a Filip z Libanonu sa s nami podelili o svoju skúsenosť s priateľmi z cirkevného spoločenstva: „Ďakujeme vám za pozdravy k tohtoročnej naozaj mimoriadnej Veľkej noci. Sme v poriadku a snažíme sa dávať si pozor, aby sme nechtyli vírus. Keďže sme však s programom „Pomoc Libanonu“ (Parrainage Liban)³ v prvej línii, nemôžeme zostávať len doma a približne každý druhý deň vychádzame riešiť súrne potreby niekoľkých rodín, zväčša ide o peniaze, šatstvo, potraviny, lieky a podobne. Už pred Covidom-19 bola ekonomická situácia v krajine veľmi zložitá a podobne ako na celom svete je dnes ešte horšia. Prozreteľnosť však nechýba: tá posledná prišla pred týždňom od Libanončana, ktorý žije v zahraničí. Požiadal Lenu, aby zabezpečila jedlo na tri dni v týždni pre dvanásť rodín počas celého me-

siaca apríl. Zdá sa nám to ako pekné potvrdenie Božej lásky a jej neprekonateľnej štedrosti.

Letizia Magriová

¹ Porov.: Jn 11, 35; Lk 19, 41.

² Ch. Lubichová, Slovo života, november 1981, v *Parole di Vita*, spracoval Fabio Ciardi (Opere di Chiara Lubich 5; Città Nuova, Roma 2017), s. 221-222.

³ Lena vysvetľuje: „Podujatie Pomoc Libanonu vzniklo v roku 1993 vďaka skupinke rodín, ktoré žili podľa slova života a chceli pomôcť matke piatich detí, ktorej manžel bol vtedy vo väzení. Doteraz sme v celom Libanone pomohli približne 200 rodinám z najrôznejších náboženstiev. Snažíme sa obnoviť samostatnosť a sebestačnosť rodín. Naši spolupracovníci na to využívajú rôzne možnosti: návštevy v rodinách, hľadanie ubytovania a práce alebo pomoc pri štúdiu. Ekonomicky nás podporuje asi stovka osôb a firiem, ktoré dôverujú našej činnosti.“

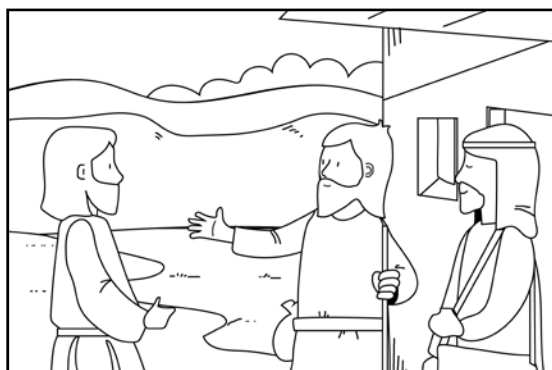
Slovo života pre deti

„Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.“ (Mt 4, 5)

Potešme toho, kto je smutný

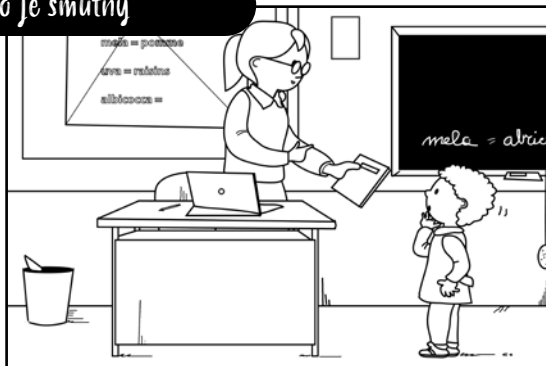
O jednom príklade nám rozprávajú učenici na ceste do Emauz (porov. Lk 24,13-32). Ježiša práve zabili a dvaja učenici odchádzajú z Jeruzalema a sú veľmi sklúčení. Cestou stretávajú cudzinca, ktorý sa k nim pridáva a kráča s nimi.

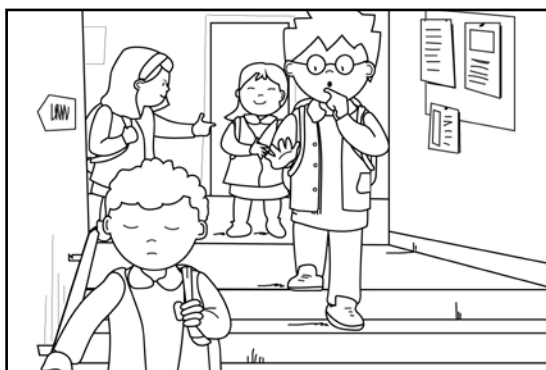
Cudziniec ich utešuje a vysvetľuje im, že Ježiš zvíťazil, aj keď ho zabili. Učenici cítia v srdci úľavu a pocestného pozývajú na večeru.

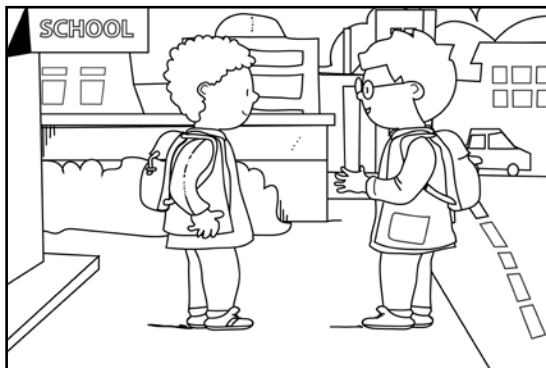
Pri stole pocestný požeňuje chlieb a delí sa oň s nimi. Práve vtedy pochopia, že tým pocestným je Ježiš. Vstal z mŕtvych! Potom sa im stratil z dohľadu. V ich srdciach však zanechal plnosť radosti.

Róbert odpovedal z francúzštiny a, žiaľ, dostal zlú známku.

Keď schádzal v škole dole schodmi, bol veľmi smutný. Spolužiak Pavol, ktorého poznal len veľmi málo, sa k nemu priblížil.

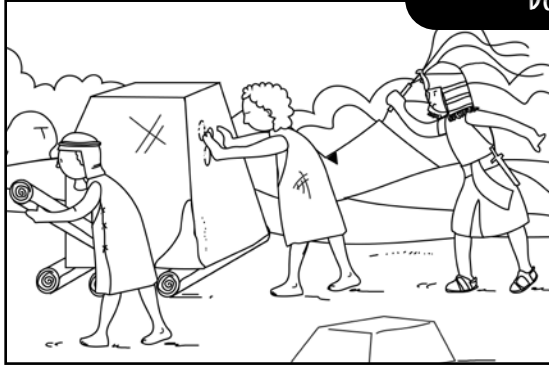

Snažil sa Róberta potešiť a povedal mu: „Netráp sa, uvidíš, nabadúce to dopadne lepšie.“

Slovo života pre deti

„Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť?“ (Ž 27, 1)

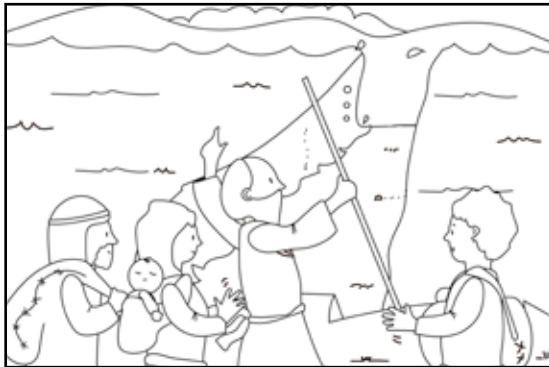
Dôveruj mi!

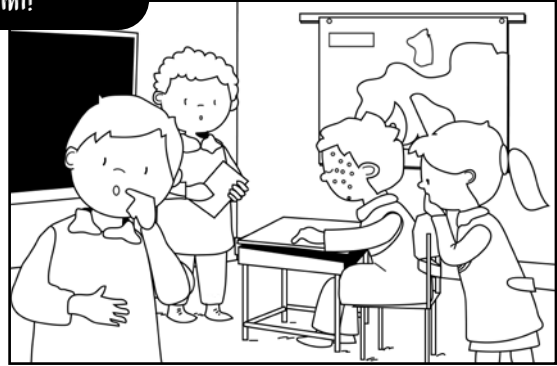
Keď bol židovský národ v exile, v cudzej krajine, ďaleko od svojej vlasti, zažil veľa strastí.

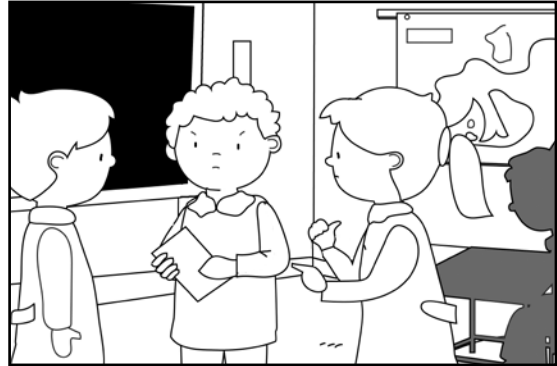
V tých smutných a ťažkých chvíľach zažil, že Boh ho nikdy neopustil.

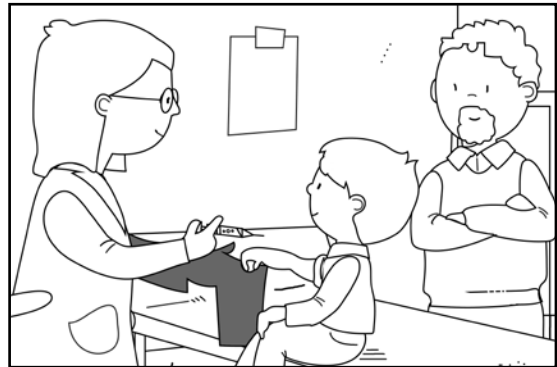
Dával mu svetlo, chránil a oslobodzoval ho. Dôverujme aj my Bohu, jeho láska k nám je ako slnko, ktoré nikdy nezapadá.

Môj spolužiak ochorel na infekčnú chorobu, takže všetci z triedy sme museli ísť k lekárovi, aby nás zaočkovali.

Mnohí sa na tohto spolužiaka nahnevali, pretože injekcia bola bolestivá. Spomenul som si na Ježiša: on sa určite nehneval na tých, ktorí ho pribili na kríž a spôsobili mu utrpenie.

Ani ja som sa na toho spolužiaka nehneval a bez obáv som išiel na injekciu.

Bernardova skúsenosť

SLOVO ŽIVOTA PRE MLADÝCH

November 2020

„Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.“

(Mt 4, 5)

Chiara Lubichová nám k tomuto citátu z evanjelia povedala: „[...] Ježiš týmito svojimi slovami nechce priviesť toho, kto je nešťastný, k obyčajnej odovzdanosti s prislúbením budúcej odmeny. On myslí aj na prítomnosť. Jeho kráľovstvo je už skutočne tu, aj keď nie v plnosti. Prítomné je v Ježišovi, ktorý vstal z mŕtvych po smrti pretrpenej v tom najväčšom súžení, a tým zvíťazil nad smrťou. A je prítomný aj v nás, v našich kresťanských srdciach. Trojica si v nás spravila svoj príbytok.

„Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.“

A teda blahoslavenstvo, ktoré ohlasoval Ježiš, sa môže realizovať už odteraz. [...]

Trápenia môžu zostať, ale je tu nová životná sila, ktorá nám pomáha prechádzať životnými skúškami a pomáhať druhým s ich ťažkosťami, aby ich prekonávali tak ako on, keď ich vnímal a prijímal ako prostriedok spásy.“

„Blahoslavení plačúci, lebo oni budú potešení.“

Chiara Luce Badanová

Dievča ako my, ktoré naplno žilo podľa ideálu zjednoteného sveta a vo veku len osemnásť rokov sa naplno realizovalo a dosiahlo šťastie, ktoré trvá naveky! Šťastná, áno, plná radosti! Cirkev to uznala a dala jej titul blahoslavená! Čo zvláštne urobila vo svojom živote? Ako sa dopracovala k tomuto cieľu?

V štrnástich rokoch napísala: „Evanjelium som znovu objavila v novom svetle. Pochopila som, že nie som autentickou kresťankou, pretože som podľa neho nežila naplno. Teraz chcem, aby sa táto vzácna kniha stala jediným zmyslom môjho života. Nechcem a nemôžem zostať negramotnou v súvislosti s takýmto mimoriadnym posolstvom. Tak ako je pre mňa ľahké naučiť sa abecedu, rovnako ľahké pre mňa musí byť aj žiť podľa evanjelia.“

Chiara Lubichová
wordteens.focolare.org

SLOVO ŽIVOTA PRE MLADÝCH

„Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť?“

(Ž 27, 1)

Žime podľa evanjelia

Temnoty bolesti, strachu, pochybností, samota, „nepriateľské“ okolnosti, čo ničia naše sny, to je skúsenosť, ktorú zakúšame všade na svete a vo všetkých obdobiach ľudskej histórie, tak ako to dosvedčuje táto prastará modlitba z *Knihy žalmov*.

„Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť?“

Práve toto je vhodný okamih na obnovenie našej dôvery v lásku Otca, ktorý chce, aby jeho deti boli šťastné. On je pripravený zobrať na seba naše obavy, aby sme sa neuzatvárali do seba, ale aby sme sa v slobode vedeli podeliť s ostatnými o svoje svetlo a svoju nádej.

„Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť?“

Pozýva nás oživiť vieru, že Boh je a miluje ma. [...] Stretnem niekoho? Musím veriť, že skrze neho mi chce Boh niečo povedať. Pracujem? Aj počas práce stále verím v jeho

lásku. Dostaví sa nejaká bolesť: verím, že Boh ma má rád. Nastala radostná udalosť – Boh ma má rád. On je tu so mnou, je so mnou stále, všetko o mne vie a pozná každú moju myšlienku, každú radosť aj túžbu, spolu so mnou znáša všetky starosti a každú jednu životnú skúšku.

„Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť?“

Ako obnovovať túto istotu? [...] Hľadáme ho stále medzi nami. On sľúbil, že je tam, kde sú dvaja alebo viacerí zjednotení v jeho mene. Stretávajme sa teda v evanjeliovej vzájomnej láske so všetkými, čo žijú podľa slova života, podelme sa o skúsenosti a zakúsime plody tejto jeho prítomnosti.

Chiara Lubichová
wordteens.focolare.org

Slovo života

december 2020

„Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť?“ (Ž 27, 1)

„Krátko po narodení lekári diagnostikovali Marianke poškodenie mozgu. Nebude vedieť rozprávať, ani chodiť. Cítili sme, že Boh od nás požaduje, aby sme ju milovali takú, aká je, a tak sme sa odovzdali do jeho otcovských rúk,“ píše Alba, mladá matka z Brazílie. A pokračuje: „Žila s nami štyri roky a všetkým nám zanechala posolstvo lásky. Nikdy sme z jej úst nepočuli slová ako ocko alebo mama, ale vo svojom tichu hovorila očami, ktoré boli plné žiarivého svetla. Nemohli sme ju naučiť urobiť prvé krôčiky, no ona nás učila robiť prvé kroky v láske, v zapieraní seba, aby sme milovali. Mariana bola pre celú rodinu darom Božej lásky. Keby sme to mohli vyjadriť jedinou vetou, povedali by sme: láska sa nevysvetľuje slovami.“

A podobne to platí aj pre každého z nás: v situáciách, keď nie sme schopní riadiť beh celého svojho bytia, potrebujeme svetlo, aspoň nejaký záblesk, ktorý naznačí východisko, to, čo môžeme spraviť teraz na ceste k záchrane nového života.

„Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť?“

Temnoty bolesti, strachu, pochybností, samota, „nepriateľské“ okolnosti, čo ničia naše sny, to je skúsenosť, ktorú zakúšame všade na svete a vo všetkých obdobiach ľudskej histórie, tak ako to dosvedčuje táto prastará modlitba z *Knihy žalmov*.

Autorom je pravdepodobne človek, ktorého všetci opustili, kto-

rého neprávom obvinili a teraz ho čaká súd. Ocitá sa v neistote pred hroziacim osudom, no zveruje sa Bohu. Vie, že Boh v skúškach neopustil svoj ľud, pozná jeho vyslobodzujúce pôsobenie, a preto v ňom nachádza svetlo a bezpečné, nedobytné útočisko.

Práve keď si uvedomí svoju krehkosť, otvára sa dôvernému vzťahu s Bohom, prijíma jeho prítomnosť vo svojom živote a s dôverou očakáva konečné víťazstvo na nepredvídateľných cestách Božej lásky.

„Pán je moje svetlo a moja spása, koho sa mám báť?“

Práve toto je vhodný okamih na obnovenie našej dôvery v lásku Otca, ktorý chce, aby jeho deti boli šťastné. On je pripravený zobrať na seba naše obavy¹, aby sme sa neuzatvárali do seba, ale aby sme sa v slobode vedeli podeliť s ostatnými o svoje svetlo a o svoju nádej.

Chiara Lubichová píše, že slovo života nás vedie z temnôt do svetla, od ja k my: „[...] Pozýva nás oživiť vieru, že Boh je a miluje ma. [...] Stretnem niekoho? Musím veriť, že skrze neho mi chce Boh niečo povedať. Pracujem? Aj počas práce stále verím v jeho lásku. Dostaví sa nejaká bolesť: verím, že Boh ma má rád. Nastala radostná udalosť – Boh ma má rád. On je tu so mnou, je so mnou stále, všetko o mne vie a pozná každú moju myšlienku, každú radosť aj túžbu, spolu so mnou znáša všetky starosti a každú jednu životnú skúšku. Ako obnovovať túto istotu? [...] Hľadáme ho stále medzi nami. On sľúbil, že je tam, kde sú dvaja alebo viacerí zjednotení v jeho mene.“²

Stretávajme sa teda v evanjeliovej vzájomnej láske so všetkými, čo žijú podľa slova života, podelíme sa o skúsenosti a zakúsime plody tejto jeho prítomnosti: radosť, pokoj, svetlo, odvahu. On zostane s každým z nás a trvale budeme cítiť jeho blízkosť a pôsobenie v našom každodennom živote.“³

Letizia Magriová

¹ Porov.: 1 Pt 5, 7.

² Porov.: Mt 18, 20.

³ Ch. Lubichová, Slovo života, júl 2006, v *Parole di Vita*, spracoval Fabio Ciardi (*Opere di Chiara Lubich 5*; Città Nuova, Roma 2017), s. 785–786.

Antonio Coccoluto

Alternatívna revolúcia

1920
Chiara
Lubichová
2020

Chiara Lubichová bola zakladateľka a prvá prezidentka Hnutia fokoláre, ako aj plodná autorka. Pri stom výročí jej narodenia (1920) si prejdeme niektorými dôležitými etapami Chiarinho života.

Roky 1966 – 1967

Zrod a prvé kroky hnutia Gen. Akcia Afrika. Nový rozkvet Diela

Záver Druhého vatikánskeho koncilu v roku 1965 odzrkadľuje nádeje po rýchlych zmenách a zároveň obavy pred zrádzaním tisícročnej tradície. Na medzinárodnej úrovni sa proti sebe stojace bloky (NATO a ZSSR) snažia jeden druhému vyrovnáť v dobývaní vesmíru a v studenej vojne. Medzitým prebieha jadrové zbrojenie (USA, ZSSR, Veľká Británia, Francúzsko, Čína a Izrael). Vojna vo Vietname vrcholí. Choroby a hlad na niektorých miestach vo svete, ako napríklad v Afrike, ktorá sa práve oslobodila spod koloniálnej nadvlády, spôsobujú veľké sťahovanie národov. Hodnoty sa začínajú otriasať. Rok 1968 sa blíži. Hnutie fokoláre, zasadené do tohto kontextu, je prekvapujúco veľmi vitálne. Okolo Chiary v krátkom čase povstane hnutie s medzinárodným rozmerom, Hnutie gen (Nová generácia), pričom Chiara predstaví svoju pro-rockú víziu i talent pri zakladaní. Už na prvých letných mariapoli v Tridentsku sa vytvoria skupinky „popetti“ (zdrobnenina od slova „popi“, čo v nárečí znamená deti). Sú to chlapci a dievčatá, ktorí podľa svojho veku chceli žiť podľa charizmy hnutia. No až v druhej polovici šesťdesiatych rokov vzniká nová skutočnosť, ktorá poznačí vývoj hnutia. Luigino De Zottis hovorí: „V lete roku 1965 sme na milánskom veľtrhu postavili stánok pre Città Nuova. Bola to príležitosť vstúpiť do

klímy kultúry a mládežníckeho sveta posledných nepokojných rokov.

V októbri 1966 mala Chiara pri návšteve fokoláre v Mníchove na sebe krásny kabát cyklámenovej farby, ktorý jej darovala priateľka Elda Pardiiová. Podľa vzoru tohto kabáta sme sa rozhodli spustiť ‚trend cyklámenovej farby‘. Chceli sme pripravovať konfekciu šálov v tejto farbe, no hoci sme sa o to viackrát pokúšali, výsledok nebol uspokojivý. Napokon som zavolať Chiare. Nikdy predtým som s ňou netelefonoval. Náš problém vyriešila tak, že z vnútornej strany kabáta odstrihla okraj a poslala nám ho. Dostali sme sa tak k presnému odtieňu obľúbenej farby. Toto gesto bolo, samozrejme, len symbolické, no malo veľkú výpovednú hodnotu. Počas ďalšieho mariapoli vo Varese v lete roku 1967 stovky chlapcov a dievčat nečakane zaplavili sálu a na pódium sa vrhli s krikom: ‚Toto je okupácia!‘ Predstavte si tú scénu v kontexte šesťdesiatych rokov, keď začínali okupácie fabrik a škôl. V tom čase som si vytvoril hlboký vzťah s mnohými mladými, ktorí však nemali záujem o klasické formy spolčovania. Aj hnutie, ktoré ponúkalo svoje stretnutia, piesne a malo aj svoj slovník, pôsobilo príliš ‚stroho‘, až stiesnene. A predsa tých chlapcov a dievčatá priťahovala Chiarina charizma. Mysleli sme si, že svet sa môže zmeniť, a k tomu je potrebné ‚iba‘ konať tak ako ona: radikálne žiť podľa evanjelia. Mladí boli nadšení. V rôznych častiach sveta sa rodilo mnoho skúseností, a tak na jeseň Chiara rozhodla, že

Vy ste ako my, keď sme boli malí. Vtedy sme ani ja, ani moje spoločníčky nepoznali naše povolanie. Túžili sme mať Boha ako jediný ideál.

Foto: CSC

Júl 1969, kongres gen. Chiara Lubichová odovzdáva štafetu „Aby všetci boli jedno“ druhej generácii hnutia.

nastal čas dať v hnutí priestor mladým. Už niekoľko mesiacov predtým darovala skupinám Gen Rosso a Gen Verde bubny a začal vychádzať časopis Gen. Chiara vedela, že za všetkým tým nadšením sa skrýval presný Boží plán. Tretieho februára 1968 napísala: ‚Gen sa nesmú cítiť ako ‚vyvolení‘, pretože sme hnutie, ktoré vzniklo preto, aby preniklo masami, a nie preto, aby sa odlišovalo ako mnísi. Odlišovať sa je často kresťanským svedectvom, no nie je to naším povoláním, nikoho z nášho hnutia.‘ O dva mesiace neskôr, 12. apríla 1968, Chiara vysvetľovala: ‚Čo je Hnutie gen? Je to nová generácia Hnutia fokoláre. [...] Vy ste ako my, keď sme boli malí. [...] Vtedy sme ani ja, ani moje spoločníčky nepoznali naše povolanie. [...] Túžili sme mať Boha ako jediný ideál. Teraz, keď prešlo dvadsaťpäť rokov, [...] si uvedomujem, že máte osobitné milosti, ktoré iní nemajú: skutočne sme svedkami nového rozkvetu.‘“

V tom období je mladým zverená Akcia Afrika, ktorá vznikla, aby podporila iniciatívu hnutia vo Fontem v Kamerune. Chiara totiž vysvetľuje, že nestačí len zachraňovať ľudské životy alebo robiť dobročinné akcie či dobrovoľníctvo, ale treba

rozvíjať štruktúry, ako je nemocnica, škola, stolárske dielne, lisovne a malá vodná elektrárň. Takto kmeň Bangwa, sužovaný vysokou detskou úmrtnosťou, bude môcť skutočne napredovať.

Revolúcia podľa farieb dúhy

Láska je svetlo, je ako svetelný lúč, ktorý keď prechádza kvapkou vody, rozloží sa do dúhy, v ktorej obdivujeme sedem farieb. Tie predstavujú svetlo rozložené do nekonečných odtienkov. Tak ako dúha obsahuje červenú, oranžovú, žltú, zelenú, modrú, indigovú a fialovú farbu, podobne aj láska, teda Ježišov život v nás, by sa mal skladať z rôznych, navzájom odlišných „farieb“, mal by sa prejavovať najrozmanitejším spôsobom.

Týmito slovami Chiara Lubichová vysvetľuje aspekty lásky v knihe *Una via nuova* (Città Nuova, 2002).

Naša láska nie je sentimentalizmus, ani nadšenie a nie je ani aktivizmus. Láska má byť konkrétna a má byť vyjadrená vo všetkých aspektoch nášho života. Takto sa každý skutok gen stane revolučným a všetci pochopia, že takýto chlapec či takéto dievča nie sú ako ostatní, ale sú neustále pobádaní ideálom.

Láska má byť konkrétna a má byť vyjadrená vo všetkých aspektoch nášho života.

[...] Treba vytvoriť hnutie, ktoré by majetok a všetky dobrá považovalo za Božie dedičstvo, ktoré treba spravovať pre dobro všetkých. [...] Červená je prvá farba našej dúhy lásky.

[...] Túžba odovzdávať náš veľký ideál mladým je tiež prejavom lásky a je výrazom druhej farby, oranžovej.

[...] Žltá v láske predstavuje modlitbu. Modlitba, ktorá je svetu na posmech! [...]

Udržiavať si telesné zdravie pre službu Bohu a zdravie mystického Tela je nový spôsob, ako prejavovať našu lásku. Je to zelená.

Okrem toho sa gen potrebujú medzi sebou stretávať, pretože brat je pre brata pomocou. Všetko, čo sa týka združovania gen, je výrazom modrej farby dúhy.

[...] Ak v našich srdciach horí láska, dáva aj vyššiu inteligenciu, nové svetlo.

[...] Láska v nás plodí Múdrost' – tento aspekt nazývame indigová.

Budeme medzi sebou udržiavať živú komunikáciu, aby sme boli jedno, a podľa toho sme aj žili. Aj to je požiadavka lásky: fialová.

Dúha je zároveň symbolom Márie, [...] každý gen má byť ako „malá Mária“ vo svete.

Chiara Lubichová, Colloqui con i gen, Città Nuova, 1968

Martina Baumann

**Najväčším nepriateľom
planéty nemusí byť
plast, ale človek.
Fľaša sama do oceánu
neskočí**

V piatom ročníku na vysokej škole založili fabriku na recykláciu plastových fliaš. Dnes recyklujú približne 70 miliónov plastových fliaš mesačne. Všetko v srdci Slovenska, v Banskej Bystrici. Ako vdýchnuť plastovej fľaši nový život, či je drahšia recyklovaná fľaša alebo nová, prečo nekupovať ‚celopotiahnuté‘ fľaše etiketou a prečo by sme nemali umývať tégliky od jogurtov, nám prezradil Michal Figúr, jeden zo zakladateľov spoločnosti Ekolumi.

Tento rok ste oslávili desiate výročie založenia firmy. Ako ste začínali?

So spoluzakladateľom Lukášom Čiernym sme bývali spolu na internáte. Študovali sme systémovú ekológiu v Banskej Bystrici. Videli sme priestor na trhu a na konci piateho ročníka sme spoločne založili firmu. Peniaze na to sme si zarobili brigádami v zahraničí, jeden z nás ako plavčík, druhý pracoval v hydínárni. Po roku sme si zaobstarali vlastný lis a na konci roka 2012 sme podpísali zmluvu so spoločnosťou Greentech, pretože potrebovali partnera v strednej Európe. Začali sme im od nás, ako jediní z celej strednej Európy, vozit tento materiál do Rumunska a postupne sme dospeli do takej spolupráce, že sme v roku 2018 začali stavať fabriku.

Hneď po škole začať podnikáť a v tom čase veľkej krízy – musela to byť odvaha. Mali ste nejaký vzor?

Nie, skočili sme do vody a učili sme sa plávať. Nešli sme do toho

kvôli veľkým peniazom. Na začiatku sme chceli robiť environmentálne poradenstvo a obchod založený na zhodnocovaní a optimalizácii vo fabrikách a firmách. Chceli sme poukázať na to, že ak niekde vznikne odpad, vieme ho scentralizovať a vieme ho posunúť na lepšie a lacnejšie zhodnotenie. Firmy často nemajú čas a predstavu, že sa to dá robiť efektívnejšie.

Spolupracujete aj s inými firmami?

V rámci Slovenska spolupracujeme takmer so všetkými obcami a mestami, so zberovými spoločnosťami. V strednej Európe máme v okruhu 600 kilometrov 11 konkurenčných fabriek. Medzi nami nie je konkurenčný boj, skúsenosti si navzájom vymieňame, neskrývame si medzi sebou technológie a vždy si posúvame informácie s ostatnými. Každá fabrika má totiž inú technológiu. Robíme priemysel priemyslu – čo už raz vzniklo, tomu dávame nový život. Vidíme to ako poslanie. Je to dosť ťažká práca, nie každý odpad sa dá dobre recyklovať.

Nevnímate konkurenciu? Nebojíte sa jej?

Našou konkurenciou je skládka. Keď vidím tie obrovské kopy odpadu, tak mi je smutno.

Dá sa žiť tak, aby sme nevytvárali odpad?

Nemám rád slovo nedá sa. Každý by si mal však pri nakupovaní uvedomiť, či konkrétnu vec potrebuje. Snažíme sa dávať do povedomia ľuďom možnosti, ktoré majú, a ako urobiť veci lepšie.

Mne sa napríklad nepáčia etiketou ‚celopotiahnuté‘ fľašky – sú v nich niektoré populárne nápoje pre deti, ktoré ich týmto obalom marketingovo lákajú, ale tie fľaše už nie sú vhodné na recykláciu. Majú totiž etikety z PVC, čo sa s PET-om v recyklácii bije.

A keby ľudia pri odhadzovaní takejto fľaše dali tú etiketu dolu, mohla by sa potom fľaša recyklovať?

Určite, ale ľudia to nerobia, respektíve nevedia, že to môžu takto urobiť. Keby tú etiketu odlepili a odhodili do komunálu, môžeme fľašku ďalej posunúť na recykláciu. Najlepšie je odpadu predchádzať a zbytočne ho nevyrábať. Keď ho už vyrobíme, tak už by mal byť do výroby zahrnutý celý reťazec, ktorý počíta s následnou recykláciou, a teda už u výrobcu rozmyšľať o tom, ako to dosiahnuť v plnej miere.

A vy si v obchode pozeráte obaly?

Pozerám si každý obal, výrobcu. Moja manželka by vám o tom vedela rozprávať. (smiech) V potravinách sa mi napríklad nepáčia rukavice na pečivo. To mi príde ako absolútne plytvanie.

Odkiaľ pochádza odpad, ktorý vy recyklujete?

Recyklácia nie je to, že niečo skončí na triediacej linke, ale proces po vytriedení odpadu. Musíte to oprat', preto netreba umývať tégliky od jogurtov. Je to len plytvanie vodou, aj tak nakoniec všetko u nás ide do horúcej vody. Následne, keď sa to operie, rozdrví, tak to putuje do strojov, kde sa to taví pri teplote od 180 stupňov vyššie. Takto spracované – očistené to ide do nových

Každý by si mal však pri nakupovaní uvedomiť, či konkrétnu vec potrebuje.

Michal Figúr

PET fľaše majú jedno z najširších využití v recyklácii, pričom sa z nich dá vyrobiť množstvo výrobkov.

výrobkov. Momentálne máme ešte okrem Slovenska najsilnejšie obsadený český, poľský, maďarský a slovinský trh. Niečo nosíme z Ameriky, niečo z Francúzska, Talianska, Nemecka a ostatných krajín.

Čo sa deje s odpadkami po tom, čo skončia v koši?

Separovaný zber ide na triediace centrum, kde sa z kontajnera vysype, a buď to funguje na automatike, kde sa pomocou optických triedičov odpad naskenuje a podľa toho sa to rozriedi, a aj tu vzniká potom nejaký odpad, ktorý ide väčšine na skládku alebo sa spáli. Alebo sú to potom ručné triediace linky. Napríklad sklo ide priamo do Nemšovej, kde je jediná recyklačná fabrika na sklo na Slovensku. Komunálny odpad zas končí väčšinou na skládke, prípadne sa spáli.

Je pravdivý mýtus, že aj tak nakoniec skončí vyseparovaný odpad na jednej kope?

Obsluha smetiarskeho auta vyhodnocuje, či sa im to oplatí zobrať na triediacu linku. Ak sme nezodpovední a hodíme do žltého kontajnera aj taký odpad, ktorý tam nemá čo hľadať, a je ho v tom kontajneri potom viac, tak, samozrejme, že sa to neoplatí vziať na recykláciu. Máme autá, ktoré sú vnútri predeľované, a odpad tam padá podľa druhu. Takto nemusí ísť výjazd na dvakrát, ale všetko odvezie jedno auto, odpad vnútri je však oddelený. Nie je pravda, že niečo skončilo na jednej kope.

Kde skončia recyklované plastové fľaše a v akej forme si ich môžeme predstaviť?

Viac sa preferuje z PET fliaš vyrábať nové fľaše, ale nie tak, ako si to ľudia predstavujú, že fľaše sa zálohujú, potom sa umyjú a naspäť použijú. Fľaše sa rozomelú na PET-ové vločky, z ktorých sa vyrobí PET-ový regranulát, čo sú vlastne roztavené guľičky a z nich vytiahnuté pod vakuom všetky nečis-

toty. Pri takejto recyklácii je naozaj ťažký legislatívny proces a veľmi sa dbá na čistotu celého procesu. Z toho regranulátu sa vyrábajú PET-ové preformy a z nich už nové PET fľaše.

Ďalej sa s PET-om môžete stretnúť v automobilovom priemysle v interiéroch auta, či už vyhradených na výrobu čiernych koberčiek, na odhlučnenie vozidla, pričom práve tu končí viac ako 50 percent horšie zhodnotiteľných PET fliaš. Ich veľký objem je aj vo viazacích páskach, v drevárskom, nábytkárskom priemysle a veľká časť je ešte aj v PET-ovej fólii, napríklad obaly na vajíčka, ktoré predstavujú 100-percentne recyklovaný PET.

Je recyklovaná PET fľaša potom cenovo výhodnejšia?

Primárna surovina na výrobu pochádza z ropy. Recyklovaná bude vždy drahšia, prechádza povedzme piatimi až šiestimi procesmi, pričom pri výrobe úplne novej sú dva až tri cykly.

O koľko je teda drahšia?

To sa mení podľa ceny ropy. Momentálne je však ropný produkt na úrovni 650 eur za tonu a recyklát je 1000 až 1100 eur za tonu, pričom z ropy vyrobíte 100 percent produktu a z recyklátu vám vzniká jedno až dve percentá odpadu.

To znie ako neuveriteľná hrozba pre našu planétu a navyše za vysokú cenu.

PET fľaše majú jedno z najširších využití v recyklácii, dá sa z nich vyrobiť množstvo výrobkov. Z nášho pohľadu tak nie sú žiadnym problémom pre planétu, ak by sme sa však správali zodpovedne. Treba si uvedomiť, že ani jedna tá fľaša neskočila do oceánu sama, niekto ju tam musel odhodiť. Ak by bola uvedomenosť ľudstva stopercentná, tak ani jedna fľaša by neskončila v oceáne, na zemi, v potoku, v lese a kaž-

dá jedna by sa dala opätovne využiť v recyklácii.

Koľko fliaš recyklujete mesačne?

V priemere recyklujeme 2000 ton PET fliaš, pričom v jednej tоне je 35-tisíc PET fliaš, takže hovoríme približne o 70 miliónoch kusoch PET-iek mesačne.

A bežní ľudia? Správajú sa zodpovedne?

Ako národ sme my Slováci dost uvedomeli, dost si životné prostredie chránime, keď si to porovnáme napríklad s niektorými ázijskými krajinami, ktoré som navštívil. My pri recyklovaní spotrebujeme veľké množstvo vody.

Máme sedemstupňovú recykláciu odpadovej vody. Vodu, ktorá prejde našou vlastnou čističkou, by sme mohli púšťať naspäť do rieky. Púšťame ju ešte najskôr do mestskej čističky, aby bola dokonale prečistená. V Ázii, kde vzniká najväčší odpad, som sa stretol s tým, že to rovnou pustia do rieky.

V médiách sa stále hovorí o veľkom znečistení našej planéty. Čo je teda najväčší problém?

Ľudia. Predsa ani jedna PET fľaša neodkráča do oceánu sama...

Snažia sa potom ľudia robiť niečo viac pre prírodu?

V Bratislave a nielen tam si všimám, že ľudia sú všímaví. Nehádzal by som nás všetkých do jedného vreca. Osobne si myslím, že napríklad v porovnaní s takým Anglickom sme ďaleko pred nimi. Keď sa prejdem po Slovensku, tak mám pocit, že tu máme čistejšie, ako sú napríklad ulice v Manchestri či Birminghame. No to je môj subjektívny pocit.

A ktorá krajina je možno tým zlým príkladom?

Nerád menujem krajiny, ale v Dominikánskej republike to bo-

la katastrofa, nikde nevidíte koše na komunálny odpad. V ruke som mal plechovku a celých päť kilometrov som ju nemal kde vyhodiť, domáci sa mi čudovali, prečo to nesiem v ruke. Potom sú to africké krajiny. Tie však musia denne bojovať s tým, že nemajú čo jesť, a tak určite to posledné, čo ich trápi, je nejaký odpad.

Môže vôbec obyčajný človek sám za seba bojovať napríklad proti plastom? Dá sa to? Veľa ľudí si totiž povie, že sám nezmôže nič, planétu nezachráni...

Keď si niekto povie, že veď ja sám aj tak nič nezmôžem, je to začiatok konca. Každý jeden by sa mal nad tým zamyslieť a povedať si, že ja budem ten vzor. Mám dve deti, a ak si poviem, že to nebudem robiť, nebudú to robiť moje deti a pravdepodobne ani ich deti a ďalšie generácie.

A vy separujete doma všetko?

Nie, ja separujem len to, čo má zmysel, napríklad to PVC-čko nie. Pozerám sa na to tak, že rozumiem triediacim linkám, a nebudem predsa pridávať tým ľuďom robotu, ak to aj tak nakoniec musia odhodiť do komunálu. Skôr to nekupujem a predchádzam tým nerecyklovateľným veciam.

Máte aj nejaké podporné aktivity alebo projekty, ktorým sa venujete?

Podporujeme zopár detí so zdravotnými problémami aj zberom vrchnáčikov, ktoré následne spracovávame. Tých vrchnáčikov sa vyzbiera 15 až 20 ton mesačne. Peniaze priamo vyplácame mamám na účet. Robíme aj osvetu na základných školách, chodíme prednášať v rámci verejných akcií. Podľa nás by sa už deti mali vychovávať v tomto smere. Treba ich viesť k tomu, aby k veciam pristupovali zodpovedne.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

Erika Murínová

**Pred dvadsiatimi rokmi
sme nevedeli, čo s deťmi
s ADHD. Dnes nevieme,
čo s autistami**

Počet detí s poruchami autistického spektra stúpa. Odborníci hovoria o epidémii autizmu. Včasná intervencia odborníka vie zvrátiť neželaný vývoj u dieťaťa.

„Je to nový typ odlišnosti a školy ani spoločnosť nevedia, ako k nej pristupovať, chýbajú nám inštitúcie na diagnostiku, terapie pre deti aj pre celé rodiny. Je to taká výrazná odlišnosť, že zasahuje celý život dieťaťa, ale aj rodiny,“ vysvetlila v rozhovore pre nm.sk Viera Hincová, predsedníčka OZ HANS, ktoré sa venuje vysokofunkčným autistom a aspergerom.

Rozprávali sme sa o živote autistov počas pandémie, aj o tom, prečo by inkluzívne vzdelávanie obohatilo všetkých.

Ako si sa dostala k práci pre autistov?

Od roku 1998 som pracovala ako psychologička v zariadení sociálnych služieb. Aj tam bolo viacero autistov. Po absolvovaní psychoterapeutického výcviku som začala robiť aj vzdelávanie pre zamestnancov sociálnych služieb. Mala som mladšiu sestru, ktorá mala Downov syndróm, aj to ma nasmerovalo k štúdiu psychológie.

Máte syna s Aspergerovým syndrómom (ďalej AS).

Až pred asi siedmimi rokmi sme spolu so synom zistili, že je AS. Po diagnózach som nepátrala, vedela som, že je nadaný a úzkostnejší, že má poruchu pozornosti bez hyperaktivity (ADD). Často býval chorý. No niektoré veci sa nedali vysvetliť len tým. Keď nám potv-

dili diagnózu, tak mi veľa vecí začalo dávať zmysel.

Čo sa vedelo v tom období o autistoch?

Aj v rámci štúdia sme poznali autizmus skôr v tej klasickej podobe raného detského autizmu, keď sa dieťa vyvíja bežne do asi troch rokov a potom nastáva zvrät. AS sa dostáva do povedomia až dnes.

Aký bol vtedy školský život týchto detí?

Školská integrácia sa u nás začala od roku 2006 skôr pre deti s rôznymi poruchami učenia či ADHD. Autisti sa dostávali do špeciálnych škôl, ktoré postupne presadzovali ich rodičia. Tých tridsať rokov dozadu neexistovali žiadne špecializované školy pre autistov.

Je pravda, že odborníci hovoria o prudkom náraste autizmu?

Áno. Pred dvadsiatimi rokmi školy nevedeli, čo s deťmi s ADHD. Dnes máme niečo podobné s autistami. Je to nový typ odlišnosti a školy ani spoločnosť nevedia, ako k nim pristupovať, chýbajú nám inštitúcie na diagnostiku, terapie pre deti aj pre celé rodiny. Je to taká výrazná odlišnosť, že zasahuje celý život dieťaťa, ale aj celej rodiny.

Prečo je situácia u nás taká zlá, keď už tridsať rokov existuje fenomén autizmu?

Štyridsať rokov sme ľudí s postihnutím schovávali – odsunuli sme ich do inštitúcií.

Potom sme sa pozerali na ľudí medicínsky – ak je niekto postihnutý, musíme sa o neho starať ako o chorého. V povedomí ľudí to pretrváva dodnes. No postihnutie je len časť toho ktorého človeka.

Neskôr sa prešlo k sociálnemu modelu, že spoločnosť vytvára bariéry, nie iba diagnóza. Spoločnosť chce výkonných ľudí. Žiaľ, ešte stá-

le pretrváva aj spoločenský pohľad, že postihnutý človek patrí do špeciálneho zariadenia.

Vy bojujete za zmenu tohto pohľadu?

Integrácia je o tom, aby sme vytvárali podmienky na zapojenie ľudí so znevýhodnením do života. Dnes už hovoríme o inklúzii, ktorá sa zameriava na maximálny rozvoj schopností u každého – u toho bežného, ako aj znevýhodneného.

A urobili sme v tom pokrok?

V myslí ľudí pretrváva, že by sa im mal venovať niekto špeciálny. Toto sa deje aj v školách, stále sa očakáva, že sa má deťom so znevýhodnením venovať špeciálny pedagóg, psychológ.

Pritom množstvo problémov vzniká tým, že ho neprijímame takého, aký je, nereagujeme na to, čo nám ukazuje, že by sme mali zmeniť my ako bežní ľudia. Aj deti s AS majú pri dobrých podmienkach možnosť sa rozvíjať.

Koľko je na Slovensku detí s AS a vysokofunkčným autizmom?

Autizmus má asi 1,5 percenta populácie. V školách máme integrovaných okolo 45-tisíc detí s rôz-

Žiaľ, ešte stále pretrváva aj spoločenský pohľad, že postihnutý človek patrí do špeciálneho zariadenia a my sa ním nemáme zaoberať.

nymi znevýhodneniami ako ADHD, poruchy učenia, narušená komunikačná schopnosť.

Stúpa počet autistov, odborníci hovoria o epidémii autizmu.

Významne a nie je to len vec lepšej diagnostiky. Pred desiatimi rokmi bol autizmus u jedného dieťaťa z 1500, pred piatimi rokmi jedno z 500 a dnes jedno dieťa z 54 deťí, ktoré sa rodia. Aj u nás to sú desiatitisíce ľudí.

Dnes je však populárne dieťaťu radšej nalepiť diagnózu, ako ho vychovávať. Nedochádza aj pri autizme k falošnému skrývaniu sa za diagnózu?

Určite všetky deti neodchádzajú z odborných pracovísk s diagnózou autista. Ide o istý typ nastavenia nervovej sústavy. Niektoré prvky sa môžu vyskytnúť u každého – precitlivosť na zvuky, svetlo či chute –, ale až akumulácia odlišností vedie k problémom v adaptácii v živote. Až keď sú tieto črty pomerne výrazné, vtedy hľadáme príčiny a diagnóza dá vysvetlenie, prečo dieťa reaguje istým spôsobom.

Je diagnostika presná? Poznám aj autistov, ktorí držia očný kontakt.

Autistické prejavy sú veľmi rôznorodé. Je to vždy široká paleta prejavov. Poznáme deti na spektre, ktoré sú najradšej samy, ale existujú aj extroverti. Rovnako je to s dotykmi – niektorých sa nesmieme ani dotknúť, iní dotyk vyhľadávajú. Podobne je to aj s očným kontaktom. Niektorí ho udržiavajú, iní zasa podľa situácie, alebo je ich očný kontakt odlišný.

Pre autistické deti bývajú prejavom rôzne afekty, keď sú pod stresom. Toto však verejnosť nevie a často sa nad takýmito deťmi pohoršujeme. Môžem v tej chvíli nejako pomôcť?

Toto sa nestáva len na verejnosti, ale aj v širšej rodine, kde si myslia, že matka výchovu nezvládla. Títo rodičia neprestajne dostávajú vysvedčenia od okolia, že výchovu nezvládli. Autisti zažívajú „melt down“ – to je určitý skrat nervovej sústavy, preťaženie z množstva podnetov, či v sociálnych situáciách, a môže vzniknúť aj z vnútorných príčin – bolesti. Nevie to dať inak najavo ako problémovým správaním. Aj my, keď cítime stres, často skrátujeme, tieto deti sú stále na mínovom poli. Ak sme toho svedkami, treba sa matky spýtať, či potrebuje pomoc, ale ak nie, tak nedávať rady, čo môže situáciu zhoršiť.

Stereotypne si myslíme, že autistom nútená izolácia počas pandémie vyhovovala.

Toto je v mnohých prípadoch omyl. Máme veľmi spoločenských autistov, ktorým sa zručili zaužívané rituály a istoty. Navyše oni vnímajú prežívanie okolia, takže tú neistotu nasávali aj od nás.

Vy ste v spojení s mnohými z nich, viete povedať, čo sa dialo v ich rodinách?

Boli deti, ktorým to úplne narušilo spôsob fungovania. Pre tieto deti je dôležitá rutina. Niektoré, keď prestali chodiť do školy, boli úplne vykoľajené. Nabehnúť na dištančné vzdelávanie bolo pre ne nemožné. Nemajú rady zmeny. Nevedeli prijať, že doma, kde robia iné činnosti ako učenie, sa majú učiť.

Boli aj takí, ktorí vôbec nenebehli na online vyučovanie?

Do veľkej miery áno. Zadaní bolo veľa aj pre žiakov bez znevýhodnení. Ani školy spočiatku nevedeli odhadnúť objem učiva. Rodiny so znevýhodnenými deťmi mali pocit, že pre školy prestali znevýhodnenia zrazu existovať. Dieťa s dislexiou ju malo aj počas pandémie. Títo nestíhali zadané tempo. Volali mi zruťe-

ní rodičia, že ich dieťa čakajú komisionálne skúšky.

Boli aj pozitívne prípady?

Pre niektoré deti to bol benefit. Nezažívali sociálny stres. Autisti majú aj problém so spánkom, takže im odpadol stres z ranného vstávania. Niektorí rozkvitli. Venovali sa iným veciam, ktoré normálne nezvládajú. Viem o jednom aspergerovi, ktorý začal študovať japončinu.

Uvedomovali si realitu Covidu, chápali, o čo ide?

Tieto deti často berú veci doslovné. To, čo zachytávali o situácii, bolo pre ne frustrujúce a vyvolávalo to v nich úzkosť. Naozaj si mysleli, že zomrú ony samy či ich blízki.

Niektoré deti si celý deň dezinfikovali ruky. Pre zmyslovú precitlivosť im robili problém aj rúška.

Návrat žiakov do normálu bol pre mnohých ťažký. Ako sa podarilo naštartovať autistom?

Objavila sa aj nová prekážka, že deti sa majú teraz odovzdávať pri vchode. Niektoré majú problém orientovať sa v škole. Učitelia operujú s tým, že treba dohnať učivo. To je problém. Nastavenie na doberanie učiva za každú cenu je nesprávne.

Áno, školský systém je nastavený na výkon...

A preto vyrábame znevýhodnené deti. Vytvárame škatuľky, keď sa tam žiaci nezместia, označíme ich ako znevýhodnených. Učitelia sa vyjadrujú, „musím ich to naučiť“. Dnes už máme k dispozícii množstvo iných prístupov k osvojovaniu si vedomostí.

Rodičia však nechcú, aby sa ich šikovné deti prispôbovali deťom so špeciálnymi potrebami.

Otázne je, či by ich deti nepodávali ešte lepšie výkony, keby sa vyučovanie prispôbilo ich individu-

álnym nastaveniam. Dieťa je individualita. Inkluzívna škola zabezpečí všetkým maximálny rozvoj ich schopností. V inkluzívnej škole žiaci „nepreberajú učivo“. Niektorí nadaní v matematike bude riešiť úlohy s ôsmakmi, ale slovenčinu, ktorá mu nejde, sa bude učiť s piatakmi. Ide o fluidný prístup medzi ročníkmi aj predmetmi.

Mnohí rodičia hľadajú iný prístup ku vzdelávaniu. Neznižujeme deťom len latku?

Dnešné deti sa naozaj učia inak a rodičia by mali mať na výber, či chcú klasický prístup, či iné. Ja navrhujem, aby sme aspoň vytvárali inkluzívne bunky na niektorých školách. Deti sa dnes rodia iné. Majú viac techniky a podnetov, ktoré sme my nemali. Vysokoškolskí pedagógovia mi hovoria, že predtým obmieňali metodiky každých päť rokov, teraz je to každý rok.

Spomínam si na zopár pedagógov vo svojej škole, ktorí tieto prvky uplatňovali, a o inklúzii vtedy nebolo reči.

Dnešných pedagógov limituje systém a vyčerpáva ich. Ustavične ich tlačí monitor, porovnávanie vý-

sledkov škôl, rodičia aj riaditeľ. V rámci inklúzie sa využíva napríklad self directed learning – žiaci v jednej skupine riešia zložité veci, v inej skupine ľahšie alebo inou metódou. Každý môže pracovať podľa toho, ako napreduje, aký spôsob vzdelávania mu vyhovuje. Výsledky si posúvajú spolužiaci medzi sebou. Mám skúsenosť, že aj autistické deti veľmi dobre reagujú, keď úlohu vedie rovesník, nie dospelý. Asperger veľa ráz vie vypočítať príklad, ale nevie zapísať postup. Jeho výkon je hodnotený ako nedostatočný.

Určité alternatívne prístupy by zrejme prospeli všetkým žiakom, nielen tým so sťažnosťami podmienkami.

Žiaci s odlišnosťami sú seizmografom a presne ukážu, kde nefunguje systém. Ak sa inklúzia začne správne uplatňovať, aj bežné deti budú mať z nej benefity. Cieľom je, aby sa v triede vytvorilo také prostredie, že každé dieťa bude mať možnosť ísť takou rýchlosťou a takým spôsobom, ktorý mu umožní dosiahnuť svoje maximum.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

Inkluzívna škola zabezpečí všetkým deťom maximálny rozvoj ich individuálnych schopností.

Ignác Brosch

**Keby sme len sedeli
a rozmýšľali, čo všetko
sa môže pokaziť, nikdy
by sme sa nevzali**

Zhodne tvrdia, že ich vzťah sa nedá opísať iným slovom než zázrak. Azda by to znelo príliš sladko, ale v prípade, keď randíte s osobou na druhej strane zeme-gule, zide sa aj ten. Práve v týchto dňoch má ich medzinárodné manželstvo prvé výročie. Ekvádorčanka Maria Concepcion Zamora Loor a Slovák Matúš Frištyk hovoria o vzťahu na diaľku, o svadbe v Južnej Amerike, živote v Európe, ale aj o nepochopení od druhých ľudí.

Stretli sa v Loppiane, v komunítom mestečku blízko Florencie, kde boli obaja na formačnej škole pre mladých Hnutia fokolára.

31. augusta ste oslávili prvý rok manželstva. Aký bol?

Maria: Krásny.

Matúš: Nepridáš nič viac?

Maria: Jasné, počas tohto času sa vyskytli momenty ako na horskej dráhe, ale to tiež pomáha vo vzťahu rásť. Pomohlo nám však aj to, že sme sa poznali aj ako priatelia predtým, ako sme sa zobrali.

Zobrali ste sa ako relatívne mladý pár, čo dnes nie je bežné.

Maria: Myslím, že sme sa rozhodli pre správny čas. Matúš končil bakalársky stupeň a ja som práve vtedy mohla prísť sem na Slovensko.

Matúš: Azda to môže predstavovať šialenosť pre tento svet, pretože dnes sú v móde iné voľby, ale stále sme sa snažili nechať sa inšpirovať Duchom Svätým a vidieť veci prakticky. A ako šiel čas, po troch rokoch, ako sme boli spolu, sme sa rozhodli vziať.

Mali ste nejaké obavy? Matúš, tebe ostávali dva roky na magisterskom štúdiu, nová krajina, Maria...

Maria: Obavy máme aj teraz, ale netreba im prikladať príliš veľkú váhu. Lebo keby sme si napríklad len sadli a rozmýšľali, čo všetko sa môže pokaziť, nikdy by sme sa nezobrali. Teda myslím, že treba do toho v istom zmysle skočiť.

Matúš: Aj keď sa urobí nejaké rozhodnutie, obavy môžu pretrvávajúť, ale za mňa môžem povedať, že sme jednoducho chceli byť spolu, žiť spolu a že sme sa trápili, keďže sme bývali tak ďaleko od seba. Maria totiž študovala v Pise a potom šla domov do Ekvádoru. Bolo to teda aj riešením našej situácie.

Ako sa nájdú Ekvádorčanka a Slovák a zaľúbia sa do seba?

Maria: Chceš, aby som porozprávala dlhú alebo krátku verziu? (smiech)

Matúš: Krátku, krátku! A ešte skrátenú verziu tej krátkej. (smiech)

Maria: Mne sa zdá, že život je tvorený krokmi do neznáma, niekedy až skokmi. A ak mám vybrať jeden, po ktorom sme sa ocitli na rovnakej adrese, bola to voľba odísť na rok do Talianska, do mestečka Loppiana na formačnú školu pre mladých. Bez toho by sa nič z tohto nebolo udialo.

Ty si tam prišla cez pol sveta. Čo ťa doviedlo k tomu rozhodnutiu?

Maria: Pretože už som naplnila všetky svoje povinnosti a úlohy ako dcéra a tiež ako osoba. Mala som 23 rokov, dokončila som ekonomickú univerzitu a bolo načase podpísať nejakú zmluvu, nájsť si prácu. V Ekvádore prázdniny trvajú len 15 dní. Ak by som vtedy šla rovno do práce, už by sa mi nepodarilo splniť si ďalší sen, a to ísť do Loppiana na školu. To som chcela, odkedy som ako osemročná spoznala Hnutie fokolára.

Zároveň som povedala Bohu: Pozri, ja ti dávam tento rok, netuším, čo ma čaká – ak mi ukážeš, že mám ostať slobodná, nech je tak, ak mi nájdeš muža, tiež budem spokojná. A s týmto špecifikáciami som vyrazila. (smiech)

Aká bola tvoja cesta, Matúš?

Matúš: Po strednej škole som sa snažil pochopiť, čo mám robiť s mojim životom. Tiež som cítil, že ho chcem prežiť blízko Boha, a teda som skúsil ísť do formácie v rámci jednej rehole. Pochopil som však, že to nebude moja cesta, a mal som túžbu zorganizovať si svoje myšlienky, svoj pohľad na svet. Istý človek mi navrhol, či nechcem ísť do Loppiana. Vraj takto vzdialený zo Slovenska, od našej reality, môžem vidieť cestu o čosi jasnejšie.

V tom mestečku sme sa napokon stretli. Ja som tam bol veľmi spokojný – po príchode som mal spočiatku mnoho pochybností, či som spravil dobre, že som tam išiel, ale potom mi ostatní chalani, s ktorými som býval, povedali: Nič ti nepomôže trápiť sa kvôli veciam, na ktoré nemáš dosah. Usaď svoju myseľ tu a ži každodenný život tak ako kdekoľvek inde. Postupom času som pochopil, že život zasvätenej osoby nie je pre mňa, ale že by som sa mal oženiť. Pre svadbu je potrebná partnerka a neskôr... som ju našiel.

Pamätáte si na svoj prvý kontakt?

Matúš: Pápež František mal v tom čase prísť do Florencie, ktorá je neďaleko Loppiana. My mladí sme boli trochu pomáhať s organizáciou. Na ceste späť sme sa na železničnej stanici dali do reči.

Maria: Áno, ja som ho registrovala od prvého dňa, a teda keď sa vtedy priblížil, povedala som si yes! Nebola to vyslovene láska na prvý pohľad, ale bol mi sympatický.

Matúš: Po pár okamihoch som pochopil, že Maria je plná života, taká veselá kopa.

Maria: Náš vzťah sa však nejako špeciálne nerozvíjal. Prvú polovicu času na škole sme sa nijak nezblížovali.

Matúš: Potom som pochopil, že sa vieme rozprávať aj o hlbokých veciach, a približne štyri mesiace pred koncom školy sme sa dali dokopy.

Verili ste, že váš vzťah prežije aj moment, keď sa vrátite domov?

Maria: Práve prežitá škola nám veľmi pomohla aj v období, keď sme boli od seba. Vedeli sme totiž, že vzťah nie je vecou len dvoch, ale že ideálne by v ňom mal figurovať aj Boh. Pochopiteľne, vedeli sme, že neexistuje recept. Jednoducho sme sa snažili pochopiť, čo je dobré pre nás.

Matúš: Podstatné je tiež povedať, že sú to práve dve osoby, ktoré sa musia vložiť celé do tejto hry, a ak tak nespriavia, ten vzťah nemá veľké šance.

Maria, ty si sa potom vrátila domov do Ekvádoru a Matúš späť na Slovensko. Ako ste to zvládli?

Matúš: Toto obdobie by som označil ako najťažšie z celého nášho randenia. Nebolo to o tom, že sme mali chuť ukončiť náš vzťah, ale skôr pocit, že nevieme, ako to bude ďalej a nevieme sa len tak stretnúť. Nebolo totiž jasné, či jej dajú víza, ja som práve začal štúdium na vysokej škole... Zároveň som bol však pripravený ísť za ňou, ak to nepôjde inak.

Vybuodovali ste si nejaký spôsob, ktorý vám pomáhal udržiavať vzťah na diaľku?

Matúš: Teraz je veľmi bežné, že sa dá volať cez videočat. Vtedy sme však, ani neviem prečo, volali takmer výhradne klasicky, cez audiohovory.

Maria: Alebo sme si písali.

Matúš: Vtedy sme cítili veľký smútok, ale zároveň veľkú nádej. Tá veľká láska, ktorá môže prísť len od Boha, nám dodávala silu.

Maria: My sme to totiž vnímali tak, že my sme vo vzťahu traja,

ako sme spomínali. Že okrem nás je medzi nami Boh. A bola som teda pokojná, lebo som prakticky bola s ním, aj keď som s ním nebola. Taká nadprirodzená spojitosť.

Matúš: Následne sme takto pendlovali medzi Talianskom a Slovenskom. Po dvoch rokoch sa Maria vrátila domov a ja som tam bol prvý raz za ňou, rovno počas vianočných sviatkov.

Aký bol tvoj dojem z prvej návštevy Ekvádoru?

Matúš: Chcel som utiecť. (smiech) Jasné, je to iná krajina, odlišná kultúra, pre mňa, ako osobu viac usporiadanú, tam bolo mnoho chaosu... ale ľudia tam boli od začiatku veľmi milí, veľmi nápomocní. Majú tam iné záujmy a ich svet sa točí okolo iných priorít ako tu u nás.

Ako ste sa rozhodovali pre miesto, kde budete žiť po svadbe?

Matúš: Bolo to predovšetkým praktické rozhodnutie. Kde bude možné dokončiť štúdiá, kde je jednoduchšie nájsť si prácu, bývanie... Tu je napríklad oveľa jednoduchšie študovať a pracovať zároveň. V Ekvádore sa napríklad pracuje omnoho viac hodín v týždni.

Nedá sa povedať, pre koho by bol väčší skok bývať vo vlasti toho druhého. Tu je napríklad skoro tma a zima, tam viac hluku... vždy pre jedného z nás dvoch to bude odchod z jeho zabehaného života. Možnosť ísť žiť do inej krajiny mimo našich dvoch sme zamietli.

Maria, čo si myslíš o Slovákoch?

Maria: Ste príliš vážni. Jedným z mojich prvých dojmov bolo, že si nie veľmi ochotne pomáhate navzájom. U nás, aj na ulici sa ľudia doslova predháňajú, aby si pomohli. Samozrejme, nie vždy nezištne... (smiech)

Na druhej strane ste silno veriaci, v dobrom slova zmysle. Tu som si všimla, na rozdiel od mojej krajiny, kde sa často viera zamieňa s nejakým uctievaním idolov, že sa snažíte žiť svoju vieru hlbšie. Napríklad chodíte oveľa častejšie na sposed.

Zároveň systém vášho vzdelávania. Tu chodia do školy všetky sociálne vrstvy spolu. U nás chodia bohatí do súkromných škôl, lebo tie sú zväčša zárukou dobrého vzdelania. Čo je veľmi zaujímavé, vy nemáte problém ísť nakupovať napríklad do second-handu. V Ekvádore tam nevojdú ani najchudobnejší. Respektíve niečo také tam ani neexistuje.

A naopak – čo hovoríš ty, Matúš, na ľudí žijúcich v Ekvádore?

Matúš: Ľudia sa o seba viac zaujímajú. Čo sa napríklad týka viery, čo spomínala Maria, často majú plné ústa Boha, všetky dopravné prostriedky sú mu „zasvätené“. Je to taká miestna zvyklosť.

Sú zároveň mimoriadne živí, stále chcú spievať, tancovať. Toto sa mi páči – nech sa v tvojom živote deje čokoľvek, netreba ostať dlho v smútku. Mám celkovo pocit, že žijú viac spolu a viac v prítomnosti.

Môže to byť zapríčinené aj tým, že ľudia na Slovensku žijú relatívne v bohatstve a majú toho toľko, že si až tak veľmi nepotrebujú „podať“ pomocnú ruku.

Maria, ako sa cítiš prijatá na Slovensku?

Maria: Myslím, že veľmi dobre. Prvá prekážka je, samozrejme, jazyk. Nie vždy nevyhnutne však musím rozprávať. (smiech) Mám celkovo pocit, že tu sa ľuďom páčia osoby, ktoré sa veľa smejú, že sa s nimi ľahšie nadviaže kontakt.

Často sa stretám so zvedavosťou či ochotou pomôcť. Všimla som si, že keď som otvorená ja, napríklad pri osobách, ktoré douču-

jem španielčinu, aj tie sa otvoria omnoho rýchlejšie a slobodnejšie.

Mala si strach predtým, ako si sem prišla? Naplnili sa tieto obavy?

Maria: Iba také bežné – ako to tu funguje a tak ďalej. Po príchode som sa aklimatizovala veľmi rýchlo. Stalo sa mi však, že som cítila, že ma ľudia vnímajú ako odlišnú, respektíve cudzinca. Niektorí ma napríklad vnímajú ako Rómku. Často cítim na sebe cudzie pohľady.

Máš ako cudzinka pocit, že na Slovensku je rasizmus jeden z problémov?

Maria: Žiaľ, stihla som sa stretnúť aj s tým. Nie však na dennej báze. Raz ma napríklad kontrolovali v autobuse napriek tomu, že som mala platný lístok. Nebol to ani kontrolór či revízor, ale rovný šofér. Stihla som pochopiť, že ma mal práve za Rómku.

V Bratislave je však cítiť, že ľudia sú zvyknutí na príslušníkov iných národov či rás. Je to teda zväčša problém jednotlivcov.

Matúš, ty si niekedy pocítil, že mal niekto pripomienky na tvoju manželku?

Matúš: Nie, to nie. Ešte predtým, ako sme sa vzali, ľudia zvykli mať poznámky typu, že sa niekto chce brať len kvôli vízám a podobne. Neprikladal som tomu, samozrejme, váhu, len som bol prekvapený, že ľudia sú občas schopní myslieť takto.

Je život v medzinárodnom manželstve ťažší alebo len iný?

Maria: Je to najskôr o tom, či si to pár chce spraviť zložitým alebo jednoduchým. Či sa na to pozrú ako na ťažkosť alebo ako na jedinečnosť.

Matúš: Vždy bude niečo chýbať, napríklad v rovine jazyka, keď aj pri perfektnom ovládaní bude tomu druhému čosi chýbať.

Často mám však pocit, že sa nad tým ani nepozastavujeme, v akom manželstve žijeme. Predsa len, každodenný život je o čomsi inom.

Celý rozhovor si môžete prečítať na www.nm.sk.

Azda to môže predstavovať šialenosť pre tento svet, pretože dnes sú v móde iné voľby, ale stále sme sa snažili nechať sa inšpirovať Duchom Svätým a vidieť veci prakticky.

Mikuláš s roztrhnutým vrecom

Nedávno sa mi naskytl nevšedný pohľad. Nebola som pripravená na emócie, nemala som sa maľovať...

Čakala som na dcéru pred školou, keď si medzi deťmi razil cestu vysoký otecko typu model roka. V haravare valiacich sa detí odchytil svojho asi desaťročného syna a ten na moment zamrzol od prekvapenia. Zakričal šťastne: „Tati!“ a hodil sa mu okolo krku. Otec ho úprimne objímal, to puto tam bolo hmatateľné. Zasa si ho na sekundu synček pozrel, akoby neveril vlastným očiam, a otecko mu podal veľkú papierovú tašku so slovami: „Doniesol som ti Mikuláša.“ Chlapec sa okamžite rozplakal a opäť sa mu hodil okolo krku. Otec ho silno objal, a keď deti rútiace sa von popri nich len s ťažkosťou vychádzali z dverí školy, otec potiahol syna ďalej, aby nezavadzali. Čupol si k nemu, také krásne partnerské gesto – sme na jednej úrovni. Nedalo mi nesledovať tento výjav, ako bude príbeh pokračovať ďalej. Ešte chvíľku sa rozprávali. Objavil sa pri nich ešte jeden muž, ktorý zjavne prišiel po chlapca. Mohla som si

len tipovať, či ide o nového otca... Potom sa syn s otcom ešte silno objali a za bránou sa ich cesty rozišli. Chlapec si odnášal tašku s Mikulášom, obzeral sa za otcom, ktorý svižne naskočil do dodávky označenej nábytkom, plnej robotníkov. Prebehlo mi myslou, že tí v aute museli čakať, kým si otec odskočil dať synovi dôležitý darček. Prezrela som si z diaľky letmo ich tváre a rozmýšľala som, či boli dost' trpezliví, či nešomrali kvôli tejto zachádzke...

Otec naštartoval dodávku a tá sa stratila v hustej premávke.

Stála som tam ako obarená, kým ma dcéra nepotiahla za rukáv. Objala som ju ako už dávno nie a bola som presvedčená, že urobím všetko pre to, aby som svojim deťom takéto niečo v živote nespôsobila. Lebo na Mikuláša máme byť všetci spolu – otec, mama a deti, ktoré sa nevedia dočkať rána, čo nájdu vo vyleštených čižmičkách.

Andrea Ággová

Videla som padať hviezdu

Koncom jedného leta pred mnohými rokmi som ležala v pôrodnici a chvíle, ktoré mi ešte zostávali na môjho syna, boli zrátané. Pýtal sa na svet predčasne, hoci stále žil a statočne bojoval až do konca.

Bola tmavá augustová noc a ja som bola na izbe sama, vlastne s ním. Mala som mu toho ešte toľko čo povedať! A tak som rozprávala a bolo nám dobre. Zrazu padla hviezda, jasne som to videla, lebo pri rozhovore s vlastným dieťaťom som nespúšťala pohľad z oblohy posiatej hviezdami. „Vidíš,“ takmer som zvolala, „stihol si vidieť aj padať hviezdu!“ Aj pre mňa to bol veľký zážitok, dovtedy som nikdy nemala to šťastie vidieť jasné svetlo padať a zhasínať... Vtedy som si myslela, že také chvíle sa v mojom živote už nezopakujú.

Opäť je koniec augusta a ja obklopená svojimi deťmi sedím na terase domu a spoločne hľadíme na hviezdy. Starší syn ma zasnávuje do tajov oblohy. Žasnem, čo všetko vie o vesmírnych telesách. Zdá sa mi, že ja som hodiny fyziky asi prespala. Dám mu pocítiť svoj obdiv, uznanie. Syn mi rastie pred očami. Druhého hľadím po vlašoch: „Rozprávaj mi niečo, vymysli si nejaký príbeh,“ prosí ma. Túžim však po tichu, a tak mu podsuniem myšlien-

ku: „Skús mi dať nápad, potom mi to pôjde ľahšie.“ Myslela som si, že to ticho bude trvať dlhšie, ale blondavá hlava pod mojimi rukami len tak srší nápadmi. „Mám to,“ vykrikuje, „rozprávaj mi rozprávku o mliečnych zúbkoch, ktoré sa vydali na obhliadku po mliečnej dráhe!“ Nemám na výber. Ako dobre, že ešte stále som tak trochu v zajatí túžob svojich detí. A tak skladám príbeh do slov, viet a obrazov, ktoré na tmavej prikrývke oblohy vidíme takmer ako v kine. Smejeme sa, tešíme z fantázie, osviežujúceho vánku a z toho, že sa máme. Vtom to prišlo... všetci vidíme padať hviezdu. Nie jednu, ale hneď viacero. Záraz sa zavřšil. Nieкто nad nami nám opäť dal pocítiť, že je s nami a že na nás nezabúda. „Aj hviezdy hovoria, a keď padajú, spájajú nebo so zemou,“ povie niektorý z nich. To sa asi v škole neučil. Spomeniem si na dávne augustové dni strávené v nemocničnej izbe. Je to tak, sme prepojení. A rozprávam ďalej... príbehy, ktoré hádam nikdy neskončia, lebo sa rodia zo života. Zo života, ktorý ma vynáša do hviezdnych výšok, ak mi nič nebráni vzlietnuť.

Katarína Jančíšinová

Máte aj vy podobný príbeh zo života? Podel'te sa!

Svoje svedectvá nám môžete poslať na emailovú adresu casopis@nm.sk. Radi ich uverejníme.

Ako vyriešiť svoje ťažkosti a rásť v sebaúcte, aby sme boli slobodnejší, a preto šťastnejší?

**tip na
vianočný
darček**

*Najužitočnejšia kniha,
akú som čítal. Na každej
stránke som stále lepšie
spoznával sám seba.*

Jaro Zacko
spoluzakladateľ
TRIAD Advertising

Objednávajte vo vašom obľúbenom e-shope.

www.obchod.nm.sk

Vianoce

s knihami z Nového mesta

Poštovné
ZDARMA v období
23. - 30. 11. 2020
na knihy z kategórie
*Inšpiratívne
príbehy.*

Ku každej
objednávke
v období
1. - 21. 12. 2020
**pribalíme
ZDARMA knihu
Vianoce!**

Tipy na darčeky!

Darujte z našej ponuky knihy plné inšpiratívnych príbehov, duchovného povzbudenía, ale aj tituly o rodine, výchove či obľúbené vtipy.

Kompletná edícia pôvodných 7 kníh spirituality 5 eur

www.obchod.nm.sk